

Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
(πρ. Τ.Ε.Ι. Πάτρας & πρ. Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου)

ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΚΑΡΑΜΗΤΣΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΛΑΡΙΣΑ ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3-4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	
1.1 Η έννοια του συνεταιρισμού	5-7
1.2 Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεταιρισμών	7-8
1.3 Οι σκοποί και περιεχόμενο της δομής των συνεταιρισμών	8-11
1.3.1 Σκοποί	8
1.3.2 Οι τρόποι επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών	9
1.3.3 Τα μέσα επίτευξης των σκοπών	10
1.3.4 Προϋποθέσεις επίτευξης των σκοπών των Συνεταιρισμών	11
1.4 Η δομή των συνεταιρισμών έννοια και περιεχόμενο	12-15
1.4.1 Η δομή των συνεταιρισμών πριν την ψήφιση του νέου Νόμου	12-13
1.4.2 Μετά την ψήφιση του Νόμου 4015/ΦΕΚ 210/Α/21.9.2011	13-14
1.4.3 Μετατροπή Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και ΑΕΣ	14-15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΛΑΡΙΣΑΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ 2011– ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	16-36
2.1. Ιστορική αναδρομή στο συνεταιριστικό κίνημα στο νομό Λάρισας	16-18

2.2. Η ΕΑΣ Λάρισας – Τυρνάβου – Αγιάς	19-20
2.3. Οι συνεταιρισμοί στο νομό Λάρισας	20-35
2.3.1. Εισαγωγικά στοιχεία	20-21
2.3.2. Αγροτικός Συνεταιρισμός Λαρισαίων Αγροτών «Η ΝΕΑ ΕΝΩΣΗ	21-22
2.3.3. Ο Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Τυρνάβου.	22-23
2.3.4. Αγροτικός συνεταιρισμός Θεσσαλών τοματοπαραγωγών «ΘΕΣΤΟ»	23-27
2.3.5. Ο Συνεταιρισμός Αγροτών Θεσσαλίας «ΘΕΣγη»	27-29
2.3.6. Ο Συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων Γαλακτοπαραγωγής Θεσσαλίας –Πιερίας «ΘΕΣγάλα-ΠΙΕς»	29-32
2.3.7. Συνεταιρισμός Βοσκών Λιβαδίου Ολύμπου «ΒΟΣΚΟΣ»	32-33
2.3.8. Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός «ΚΙΣΣΑΒΟΣ»	33-34
2.3.9. Αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί	34-35
2.4. Ειδικά συμπεράσματα κεφαλαίου	35-36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟΠΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ	35-46
3.1. Αγροτικά Ζητήματα- σημαντικά άρθρα	35-46
3.2. Κοινωνική δράση των συνεταιρισμών	47-48
3.3. Συμπεράσματα	49
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	50-51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	52

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα είναι μια κατεχοχήν αγροτική Χώρα. Είναι μια Χώρα με αρκετές αγροτικές εκμεταλλεύσεις και σημαντικό αριθμό αγροτών.

Στη σύγχρονη κοινωνία οι απαιτήσεις και οι ανθρώπινες ανάγκες εμφανίζονται αυξημένες, ειδικά για τους ανθρώπους που ασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, οι απαιτήσεις είναι ακόμη υψηλότερες. Η αβεβαιότητα και η εποχικότητα από την καλλιέργεια της γης, τα προβλήματα που προκαλούνται από τις καιρικές συνθήκες και η όξυνση του ανταγωνισμού μεταξύ των αγορών των αγροτικών προϊόντων καταδεικνύει την ανάγκη του συνεταιρίζεσθαι στον Αγροτικό τομέα.

Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια μέσα από την παρουσίαση των συνεταιρισμών που λειτουργούν στο νομό Λάρισας να κατανοήσει ο αναγνώστης την ανάγκη ύπαρξης των αγροτοκτηνοτροφικών συνεταιρισμών προς όφελος των μελών τους, αλλά και της κοινωνίας ως καταναλωτές γενικότερα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια γενική αναφορά στην έννοια του συνεταιρισμού, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τους σκοπούς και τον τρόπο επίτευξής τους, τις αρχές που τους διέπουν και γίνεται ανάλυση της δομής και της διάρθρωσης των συνεταιρισμών παγκοσμίως και στην Ελλάδα πριν και μετά την ψήφιση του τελευταίου Ν. 4015/2011..

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή στο συνεταιριστικό κίνημα στο Νομό Λάρισας από την «Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων» τον πρώτο κατά πολλούς συνεταιρισμό παγκοσμίως (www.coopbank.com) μέχρι την ΕΑΣ Λάρισας - Τυρνάβου - Αγιάς και την εκκαθάρισή της, καθώς και μια εκτενή αναφορά στους συνεταιρισμούς που λειτουργούν σήμερα στο Νομό Λάρισας, της οργανωτικής τους δομής και των προϊόντων που παράγουν.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναδεικνύεται ο ρόλος του τύπου και ειδικά του τοπικού στην ανάδειξη του συνεταιριστικού κινήματος, μέσα από άρθρα και ρεπορτάζ για τη δράση τους και τις κινητοποιήσεις τους για την επίλυση ζητημάτων που τους αφορούν. Επίσης γίνεται και αναφορά στην κοινωνική

ευαισθησία που επιδεικνύουν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, συμμετέχοντας ενεργά σε κάθε κοινωνική δομή, προσφέροντας από τα προϊόντα τους βοηθώντας έτσι τους συμπολίτες μας που το έχουν ανάγκη.

Τέλος στον επίλογο επιχειρείται σύγκριση της υφιστάμενης κατάστασης στο συνεταιριστικό κίνημα του νομού Λάρισας με το προηγούμενο καθεστώς των ΕΑΣ που επικρατούσε για δεκαετίες στη χώρα μας. Η σύγκριση αυτή αναπόφευκτα είναι υποκειμενική αφού το διάστημα που διανύουμε είναι μεταβατικό και δεν επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

1.1 Η έννοια του συνεταιρισμού

Η φιλοσοφία της δημιουργίας ενός συνεταιρισμού είναι την υπεραξία του προϊόντος να την παίρνει ο παραγωγός , όπως και η μείωση τιμής παραγωγού-καταναλωτή.

Πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς από διάφορους επιστήμονες για την έννοια του συνεταιρισμού, που η διαφοροποίηση τους βασικά οφείλεται στο γεγονός ότι ο καθένας από αυτούς δίνει έμφαση σε διαφορετικά χαρακτηριστικά ή σκοπούς του συνεταιρισμού.

Ο Νόμος 602/1915 "Περί Συνεταιρισμών" ορίζει ότι:

" Ο Συνεργατισμός είναι η εταιρία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς". (Ν. 602/24-01-1915 ΦΕΚ 33 τ. Α΄)

Ο Θεόδωρος Τζωρτζάκης, γνωστός Έλληνας Συνεταιριστής, δίνει τον εξής ορισμό:

"Ο συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικά προσώπων, δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατά μέρος δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας". (Τράντας Μάνος <http://www.agrool.gr>)

Ο καθηγητής Δ. Καλιτσουνάκης ορίζει το συνεταιρισμό ως εξής:

"Ο συνεταιρισμός είναι ελεύθερη και ισότιμη τοπική προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων. προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή επιχειρήσεως, από την οποία ωφελούνται ανάλογα με την συναλλαγή τους μ' αυτή". (Τράντας Μάνος <http://www.agrool.gr>)

Ο καθηγητής Δίον. Μαυρόγιαννης, ορίζει ότι:

"Ο συνεταιρισμός είναι μια ελεύθερη ένωση προσώπων που ασκούν ομοειδή οικονομική επιχείρηση ή είναι της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας

(αγρότες, καταναλωτές, κ.ά.) και αποβλέπει στην προαγωγή της οικονομίας των μελών του, έχει δημοκρατικό χαρακτήρα και μορφωτική αποστολή για τα μέλη του". (Τράντας Μάνος <http://www.agrool.gr>)

Ο Marvin A. Schaars, Καθηγητής Αγροτικής Οικονομικής στο Πανεπιστήμιο του Wisconsin των Η.Π.Α. δίνει τον εξής ορισμό:

"Ο συνεταιρισμός είναι μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του, και λειτουργεί από αυτούς και γι' αυτούς σε βάση μη κερδοσκοπική ή στο κόστος" (Τράντας Μάνος <http://www.agrool.gr>)

Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση έδωσε τον εξής ορισμό για το συνεταιρισμό στο Συνέδριο του Μάντσεστερ το 1995:

"Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων, που συγκροτείται εθελοντικά, για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, δια μέσου μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης". (Παπαγεωργίου 2004)

Ο Νόμος 2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» ορίζει ως εξής το συνεταιρισμό (εν προκειμένω τον αγροτικό):

«Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση είναι αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια των μελών της, την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης»

Προφανώς, ο ορισμός αυτός είναι απόλυτα εναρμονισμένος με τον ορισμό που έδωσε η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, και ο οποίος ισχύει σε παγκόσμιο επίπεδο.

Είναι γεγονός πως όλοι σχεδόν οι ορισμοί του συνεταιρισμού δεν είναι πλήρεις και αυτό γιατί υπάρχουν τόσα πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ή σκοποί του συνεταιρισμού, που αν τυχόν αναφερθούν θα καταστήσουν μακροσκελή τον ορισμό του και συνεπώς πρακτικά αχρησιμοποίητο.

Για να χαρακτηριστεί μια οικονομική μονάδα ως συνεταιρισμός θα πρέπει να λειτουργεί με βάση τις συνεταιριστικές αρχές.

Οι αρχές αυτές είναι οι κατευθυντήριες οδηγίες για την ίδρυση, οργάνωση, διοίκηση, διαχείριση και λειτουργία των συνεταιρισμών.

Επειδή οι αρχές αυτές έχουν διεθνή εφαρμογή, αφού καθορίζονται από την Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση (International Cooperative Alliance- ICA) και ισχύουν για όλες τις χώρες του κόσμου, γι' αυτό ονομάζονται συνήθως Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές.

Οι συνεταιριστικές αρχές από τη φύση τους δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα, αφού δεν είναι αποφάσεις κανενός διεθνούς διοικητικού οργάνου (ΟΗΕ, κ.ά.) αλλά είναι δημιούργημα των συνεταιριστικών οργανώσεων των κρατών-μελών της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης.

Βέβαια, σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου οι συνεταιριστικές αρχές συνήθως παίρνουν τη μορφή κανόνων δικαίου, όταν αυτές εμπεριέχονται σε ειδικά διαμορφωμένο νόμο, το Συνεταιριστικό Νόμο.

Οι συνεταιριστικές αρχές έχουν μεγάλη απήχηση στον ψυχικό κόσμο των ανθρώπων. Γι' αυτό οι συνεταιρισμοί έχουν μία μαζικότητα γιατί μέσα στις αρχές ενσωματώνονται οι υψηλές ηθικές αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ισότητας και της αλληλεγγύης, που όλες μαζί συνιστούν τις Συνεταιριστικές Αξίες.

Οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές διατυπώθηκαν για πρώτη φορά άτυπα από τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό του Ροκντέιλ (Rockdale) της Αγγλίας το 1844. Όμως, η πρώτη επίσημη διατύπωση των αρχών αυτών έγινε από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση στο Συνέδριο του Παρισιού το 1937, η δεύτερη το 1966 στο Συνέδριο της Βιέννης και η τρίτη το 1995 στο Συνέδριο του Μάντσεστερ. Δηλαδή, ως τώρα έγιναν 3 αναθεωρήσεις των διεθνών συνεταιριστικών αρχών (1937, 1966 και 1995), αν ως πρώτη διατύπωση τους θεωρηθεί αυτή που έγινε στο συνεταιρισμό του Ροκντέιλ.

1.2 Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεταιρισμών

Τα κυριότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το συνεταιρισμό είναι τα εξής:

α) Ο συνεταιρισμός είναι οικονομική οργάνωση, δηλαδή μια επιχειρηματική μονάδα, γιατί πραγματοποιεί διάφορες οικονομικές δραστηριότητες, όπως π.χ. παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών και βιομηχανικών

αγαθών, πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες, κ.λπ. Δεν είναι ούτε συνδικαλιστικό σωματείο, μήτε φιλανθρωπική οργάνωση.

β) Ο συνεταιρισμός είναι ένωση προσώπων και όχι κεφαλαίων, αφού η δημιουργία και η λειτουργία του στηρίζεται στα πρόσωπα και όχι στα κεφάλαια. Γι' αυτόν το λόγο, το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι περιορισμένο, για να δοθεί η δυνατότητα περισσότερα άτομα να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού και έτσι να συγκεντρωθούν τα απαιτούμενα κεφάλαια και όχι να διατεθούν από ένα ή λίγα άτομα.

γ) Ο Συνεργατισμός συγκροτείται εθελοντικά, δηλαδή εφόσον το θέλουν τα άτομα και όχι κάτω από οποιασδήποτε μορφή πίεση ή εξαναγκασμό.

δ) Ο συνεταιρισμός είναι μια δημοκρατικά διοικούμενη επιχείρηση και όχι καμιά αυταρχική οργάνωση, γιατί η Διοίκηση του εκλέγεται και λειτουργεί με βάση τις αρχές της Δημοκρατίας, δηλαδή τους κανόνες της πλειοψηφίας.

1.3 Σκοποί και περιεχόμενο των συνεταιρισμών

Οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι ταυτόχρονα οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί, παρόλο ότι είναι οικονομικές οργανώσεις, δηλαδή επιχειρήσεις που επιτελούν μόνο οικονομικές δραστηριότητες.

1.3.1 Σκοποί

Ο βασικός σκοπός των συνεταιρισμών είναι η ευημερία των μελών τους, δηλαδή η βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης τους και αναλύεται στους εξής επιμέρους σκοπούς:

1. Μεγιστοποίηση των ωφελειών, με την επίτευξη υψηλότερων τιμών και μεγαλύτερων ποσοτήτων πώλησης των αγροτικών προϊόντων των παραγωγών-μελών του συνεταιρισμού και έτσι αυξάνονται τα εισοδήματά τους.

2. Ελαχιστοποίηση των δαπανών παράγωγης ή και προσφοράς υπηρεσιών των συνεταιρισμών προς τα μέλη τους, με τη μείωση του κόστους μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων τους και τη διάθεση γεωργικών εφοδίων σε χαμηλές τιμές. Έτσι τα καθαρά εισοδήματα των μελών των συνεταιρισμών αυξάνονται.

3. Προσφορά περισσότερων υπηρεσιών στα μέλη τους, όπως π.χ. προμήθεια γεωργικών εφοδίων, παραγωγή, μεταποίηση και διάθεση αγροτικών προϊόντων, πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες, κ.ά.

4. Προσφορά καλύτερων υπηρεσιών στα μέλη τους όπως π.χ. αγορά από τους γεωργούς όλης της διαθέσιμης ποσότητας των προϊόντων τους, άμεση πληρωμή των γεωργών κατά την αγορά των προϊόντων τους, τιμολόγηση των προϊόντων βάσει της ποιότητας τους, κ.ά.

5. Εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης στα μέλη τους αφού ότι ποιότητα προϊόντων παραδίδουν οι αγρότες στους συνεταιρισμούς πετυχαίνουν ανάλογη τιμή και ότι ποιότητα προϊόντων αγοράζουν οι καταναλωτές πληρώνουν αντίστοιχη τιμή.

6. Διαφύλαξη της υγείας των καταναλωτών, με τη διάθεση σε αυτούς αγνών και ανόθευτων προϊόντων.

7. Ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των μελών τους, χάρη στην εκπαίδευση τους με σεμινάρια, διαλέξεις, έκδοση περιοδικών και διάφορων εκλαϊκευμένων βιβλίων, τη συνεχή, πλήρη και αντικειμενική ενημέρωσή τους, κ.ά.

1.3.2 Οι τρόποι επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών

Οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να επιτευχθούν οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι οι διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν και οι οποίες αναγράφονται στα καταστατικά και τους νόμους των συνεταιρισμών. Αναφέρονται οι εξής:

1. Η προμήθεια και διανομή γεωργικών εφοδίων στους αγρότες, προκειμένου περί αγροτικών συνεταιρισμών, ή η προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών αγαθών στους καταναλωτές, προκειμένου περί καταναλωτικών συνεταιρισμών.

2. Η συλλογική παραγωγή αγροτικών προϊόντων, πραγματοποιώντας από κοινού πολλές καλλιεργητικές φροντίδες, όπως π.χ. η καταπολέμηση φυτοπαθολογικών ασθενειών, κ.ά.

3. Η μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, για να μπορέσουν να τα διαθέσουν ευκολότερα και καλύτερα και έτσι να επιτύχουν υψηλότερα εισοδήματα στα μέλη τους.

4. Η εμπορία αγροτικών προϊόντων, που πρέπει να αποτελεί το κύριο έργο των συνεταιρισμών και το κλειδί της επίτευξης μεγαλύτερων εισοδημάτων στα μέλη τους.

5. Η άσκηση πιστωτικών εργασιών για την έγκαιρη πραγματοποίηση των διαφόρων παραγωγικών διαδικασιών που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της κατάστασης των μελών τους.

6. Η ασφάλιση κεφαλαίων και προϊόντων για τη διασφάλιση βέβαιων εισοδημάτων στα μέλη τους.

1.3.3 Τα μέσα επίτευξης των σκοπών

Τα μέσα με τα οποία μπορούν να πραγματοποιηθούν οι διάφορες δραστηριότητες των συνεταιρισμών και να επιτευχθούν οι στόχοι τους είναι τα εξής:

α) Τα διαλογητήρια - συσκευαστήρια των προϊόντων όπου γίνεται η τυποποίηση και η συσκευασία τους.

β) Τα εργοστάσια μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.

γ). Οι αποθήκες-ψυγεία, όπου εναποθηκεύονται τα προϊόντα ως ότου προωθηθούν στην αγορά.

δ). Τα μεταφορικά μέσα με τα οποία γίνεται η διακίνηση των προϊόντων από τους τόπους παραγωγής στα κέντρα κατανάλωσης.

Οι βασικοί μηχανισμοί με τους οποίους μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι των συνεταιρισμών είναι οι εξής δύο, ανάλογα με τη φύση της συνεταιριστικής δραστηριότητας:

1. Η ισχυροποίηση της διαπραγματευτικής δύναμης του Συνεταιρισμού, όταν η δραστηριότητα του περιορίζεται στο να διαπραγματευθεί με τρίτους τους όρους εμπορίου κατά τις συναλλαγές του. Έτσι, όσο μεγαλύτερη είναι η διαπραγματευτική δύναμη ενός συνεταιρισμού τόσο καλύτερες τιμές μπορεί να επιτύχει για τα προϊόντα που πουλά ή αγοράζει. Επομένως, μπορεί πιο αποτελεσματικά να αποτρέψει την εκμετάλλευση των μελών του, αλλά και να συμβάλλει στην ευημερία τους.

2. Η επίτευξη "οικονομιών μεγέθους" κατά την πραγματοποίηση μιας οποιασδήποτε δραστηριότητας του συνεταιρισμού. Για παράδειγμα, όταν ένας αγροτικός συνεταιρισμός αναλαμβάνει τη μεταποίηση των αγροτικών

προϊόντων όλων των γεωργών-μελών του, τότε τα οικονομικά οφέλη τους θα μεγιστοποιηθούν, γιατί θα βελτιωθεί η αποδοτικότητα λειτουργίας του συνεταιρισμού. Αυτό θα επιτευχθεί λόγω σημαντικής αύξησης της ποσότητας της πρώτης ύλης που επεξεργάζεται το συνεταιριστικό εργοστάσιο, με αποτέλεσμα να πραγματοποιούνται "οικονομίες μεγέθους" κατά την μεταποίηση της και επομένως χαμηλότερο κόστος παραγωγής, μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων και υψηλότερα καθαρά εισοδήματα στους γεωργούς.

1.3.4 Προϋποθέσεις επίτευξης των σκοπών των Συνεταιρισμών

Οι κυριότερες προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων των συνεταιρισμών είναι οι εξής:

α) Ο μεγάλος αριθμός μελών των συνεταιρισμών. Πράγματι, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των μελών των συνεταιρισμών, τόσο μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων διαχειρίζονται και έτσι πετυχαίνουν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη και οικονομίες μεγέθους και συνεπώς μεγαλύτερες ωφέλειες στα μέλη τους.

β) Ο μεγάλος όγκος συναλλαγών του κάθε μέλους με το συνεταιρισμό του. Εάν είναι δυνατόν π.χ. κάθε γεωργός-μέλος του συνεταιρισμού να παραδίδει όλη την ποσότητα του προϊόντος του στη συνεταιριστική βιομηχανία, γιατί έτσι πετυχαίνονται "οικονομίες μεγέθους" στη μεταποίηση. Πράγματι, με όσο μεγαλύτερες ποσότητες των προϊόντων τους τα μέλη συναλλάσσονται με τους συνεταιρισμούς τους, τόσο μεγαλύτερες ποσότητες θα διαχειρίζονται οι συνεταιρισμοί για τον ίδιο αριθμό μελών και συνεπώς θα πετυχαίνουν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη η μεγαλύτερες οικονομίες μεγέθους και θα πετυχαίνουν περισσότερες ωφέλειες στα μέλη τους.

γ) Η ορθολογική οργάνωση και αξιοκρατική στελέχωση των συνεταιρισμών. Χωρίς σωστή οργάνωση των συνεταιρισμών σε διάφορα τμήματα και χωρίς στελέχωση των τμημάτων τους με ικανά (ειδικευμένα, έμπειρα και έξυπνα) στελέχη, οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποδοτικά, δηλαδή να προσφέρουν ή να παράγουν το μεγαλύτερο δυνατό έργο με το μικρότερο δυνατό κόστος και έτσι να ωφεληθούν περισσότερο τα μέλη τους.

δ) Η επαρκής και έγκαιρη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών. Δηλαδή, όταν οι συνεταιρισμοί κατορθώσουν και πάρουν έγκαιρα επαρκή κεφάλαια, τότε θα μπορέσουν να λειτουργήσουν αποδοτικότερα (χαμηλότερο κόστος παραγωγής, καλύτερη ποιότητα προϊόντων, κλπ.) και έτσι θα ωφελήσουν περισσότερο τα μέλη τους.

1.4 Η δομή των συνεταιρισμών έννοια και περιεχόμενο

Όταν λέμε δομή η διάρθρωση συνεταιρισμών εννοούμε τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένοι σε όλο το φάσμα εργασιών τους. Η δομή των συνεταιρισμών περιλαμβάνει τόσο την ένωση των φυσικών προσώπων σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς όσο και την ένωση των πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνεταιρισμών προς την αμέσως ανώτερη συνεταιριστική βαθμίδα.

Η δομή των συνεταιρισμών έχει κατά κανόνα μορφή πυραμίδας.

Στη μεγάλη βάση της πυραμίδας βρίσκονται τα πολλά φυσικά πρόσωπα (αγρότες, καταναλωτές, κ ά), που είναι μέλη των συνεταιρισμών.

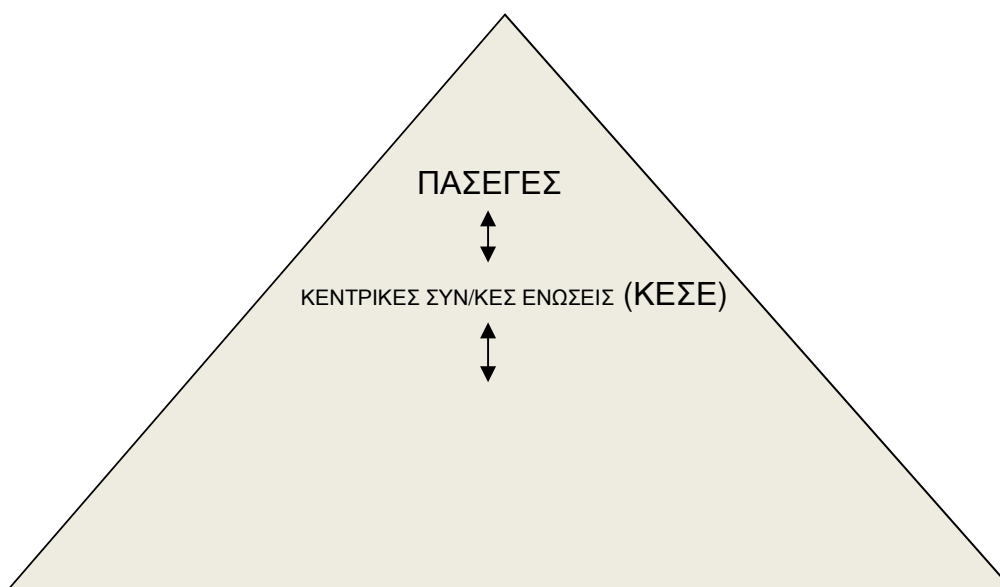
Αμέσως παραπάνω υπάρχουν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί που είναι ενώσεις φυσικών προσώπων.

Στην επόμενη βαθμίδα της συνεταιριστικής οργάνωσης βρίσκονται οι Δευτεροβάθμιοι Συνεταιρισμοί, γνωστοί και ως Ενώσεις, που είναι ενώσεις πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών .

Στη συνέχεια είναι οι Τριτοβάθμιοι Συνεταιρισμοί, γνωστοί και ως Ομοσπονδίες, που είναι ενώσεις δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών.

1.4.1 Η δομή των συνεταιρισμών πριν την ψήφιση του νέου Νόμου

Σχήμα 1. Δομή των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων

ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΕΑΣ) &
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (ΚΑΣΟ)

ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Στην Ελλάδα οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις πριν τις αλλαγές που επέφερε ο Νόμος **4015/ΦΕΚ 210/Α/21.9.2011** ήταν διαρθρωμένες σε μορφή πυραμίδας, όπως δείχνει το Σχήμα 1.

Στη βάση της πυραμίδας βρίσκονται οι πρωτοβάθμιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, δηλαδή οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (Α.Σ.), που είναι ενώσεις αγροτών.

Στη συνέχεια υπάρχουν οι δευτεροβάθμιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, που είναι οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Κ.Α.Σ.Ο.).

Μετά βρίσκονται οι τριτοβάθμιες οργανώσεις που είναι οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕ.Σ.Ε.).

Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, που είναι ένωση των τριτοβάθμιων συνεταιρισμών.

Βέβαια, υπάρχουν και άλλα είδη συνεταιριστικών οργανώσεων (π.χ. οι συνεταιριστικές εταιρίες, κ.α.) που κάνουν εξειδικευμένες δραστηριότητες και συνδέονται με την γεωργοσυνεταιριστική πυραμίδα σε διάφορα ιεραρχικά επίπεδα.

1.4.2 Μετά την ψήφιση του Νόμου 4015/ΦΕΚ 210/Α/21.9.2011
«Θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου - Οργάνωση της εποπτείας του Κράτους.»

Συλλογικές Αγροτικές Οργανώσεις (ΣΑΟ) είναι:

- οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (ΑΣ)
- οι Ομάδες Παραγωγών (ΟΠ)
- οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ).

Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΑΣ) είναι κάθε πρωτοβάθμιος αγροτικός συνεταιρισμός, ο οποίος λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2810/2000 (Α' 61) και έχει ως μέλη φυσικά πρόσωπα.

Ομάδα Παραγωγών (ΟΠ) είναι κάθε ένωση που συγκροτούν παραγωγοί αγροτικών προϊόντων, η οποία έχει νομική οντότητα με αντικείμενο δραστηριότητας ένα συγκεκριμένο προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων και ανταποκρίνεται στις σχετικές διατάξεις του εθνικού και κοινοτικού δικαίου.

Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ) είναι οι ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ), οι οποίες συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από ΑΣ και έχουν διατομεακό και διακλαδικό αντικείμενο, στο πλαίσιο του οποίου: α) αναλαμβάνουν επιχειρηματική δραστηριότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο αναφορικά με την παραγωγή, τυποποίηση, αποθήκευση, βιομηχανική επεξεργασία πρώτου και δεύτερου βαθμού και εμπορία αγροτικών προϊόντων, β) αναλαμβάνουν την παραγωγή και προμήθεια εισροών και εφοδίων και γ) συνάπτουν για τους ανωτέρω σκοπούς διεθνικές συνεργασίες και συμπράξεις με φορείς παρόμοιου σκοπού.

1.4.3 Μετατροπή Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις

Οι ήδη υφιστάμενες ΕΑΣ μετατρέπονται σε ΑΣ με απόφαση των γενικών συνελεύσεων τους.

Οι αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των υφιστάμενων ΕΑΣ περί της μετατροπής τους σε ΑΣ ή ΑΕΣ λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία των παρόντων. Η απόφαση γνωστοποιείται στην Εποπτική Αρχή αμέσως μετά τη λήψη της και το πολύ μέσα σε ένα εξάμηνο από την έναρξη ισχύος του νόμου. Οι ΕΑΣ, οι οποίες δεν έλαβαν απόφαση για τη μετατροπή διαγράφονται από το μητρώο και ακολουθεί η διαδικασία της αναγκαστικής εκκαθάρισης.

Η μετατροπή της ΕΑΣ σε ΑΣ συντελείται με τη συγχώνευση των συνεταιρισμών - μελών της ως εξής:

α) Η γενική συνέλευση της ΕΑΣ που αποφασίζει τη μετατροπή προσδιορίζει και τους όρους της, καθώς και τις μερίδες του νέου ΑΣ.

Με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται ότι στην περίπτωση που ο αριθμός των νέων μελών φυσικών προσώπων υπερβαίνει τους τετρακόσιους (400), η γενική συνέλευση του νέου ΑΣ μπορεί να είναι αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση, τα μέλη της οποίας θα εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία από το σύνολο των μελών φυσικών προσώπων.

β) Οι διοικήσεις των συνεταιρισμών - μελών που δεν επιθυμούν τη συμμετοχή τους στη συγχώνευση, συγκαλούν γενική συνέλευση η οποία αποφασίζει με απλή πλειοψηφία των παρόντων, για την πορεία του. Φυσικά μέλη που δεν επιθυμούν τη συγχώνευση μπορεί να λάβουν την αξία της συνεταιρικής μερίδας τους, όπως προβλέπεται στην επόμενη παράγραφο.

γ) Οι ΕΑΣ που έχουν αρνητική οικονομική θέση και αδυνατούν με την αύξηση του συνεταιριστικού κεφαλαίου να αποκτήσουν θετική οικονομική θέση ή να καταστούν οικονομικά βιώσιμες, μπορούν να αποφασίσουν αντί για τη μετατροπή τους σε ΑΣ, την υπαγωγή τους στην εκκαθάριση.

Η ψήφιση του Ν, 4015/ 2011 δείχνει την προσπάθεια της πολιτείας να εξυγιάνει τη λειτουργία των Αγροτικών συνεταιρισμών αφού η ιστορική αναδρομή στον τρόπο λειτουργίας μέχρι σήμερα των συνεταιριστικών οργανώσεων, με ευθύνη πολλές φορές της ίδιας της πολιτείας, έχει να επιδείξει φαινόμενα διαφθοράς και αδιαφάνεια στον τρόπο λειτουργίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΛΑΡΙΣΑΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ – ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.1 Ιστορική αναδρομή στο συνεταιριστικό κίνημα στο νομό Λάρισας

Η "Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων"

Κατά την περίοδο που στον ευρωπαϊκό χώρο και κυρίως στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης αναπτύσσονταν οι διάφορες συνεργατικές θεωρίες για αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος, στην Ελλάδα, η οποία βρισκόταν κάτω από τη συγγή δουλεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, λειτούργησε με μεγάλη επιτυχία η "Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων", ένας οργανισμός με έντονα συνεργατικά χαρακτηριστικά.

Τα Αμπελάκια είναι κοινότητα που βρίσκεται στο Νομό Λάρισας και είναι κτισμένα στις πλαγιές του Κίσαβου κοντά στην κοιλάδα των Τεμπών. Η ίδρυση του πρώτου οικισμού, που στη συνέχεια αναπτύχθηκε σε κοινότητα, ανάγεται στο τέλος του 16ου αιώνα. Το χωριό γνώρισε μεγάλη ακμή στο τέλος του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, χάρη στα εξαιρετικής ποιότητας νήματα που κατασκεύαζαν οι κάτοικοι του, καθώς και στην άριστη βαφή και επιτυχή εμπορία τους.

Μέχρι τα μέσα του 18ου αιώνα, η κοινότητα των Αμπελακίων ήταν σχεδόν άγνωστη και οι κάτοικοι του, που δεν ξεπερνούσαν τους 1500, ασχολούνταν βασικά με τη γεωργία και κυρίως με την αμπελουργία. Κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα, η κατάσταση άρχισε να μεταβάλλεται όταν οι μικρές οικιακές βιοτεχνίες κατασκευής και βαφής νημάτων αποφάσισαν να ενωθούν και να δημιουργήσουν τις λεγόμενες "Συντροφίες" με στόχο την αύξηση της παραγωγής, την αντιμετώπιση των οικονομικών δυσκολιών και την επέκταση των εμπορικών δραστηριοτήτων τους στον ευρωπαϊκό χώρο. Στις "Συντροφίες", που αρχικά ήταν πέντε και αποτελούσαν ένα είδος ετερορρυθμών εταιρειών, συμμετείχαν όλοι σχεδόν οι κάτοικοι της κοινότητας.

Το 1778 οι πέντε “Συντροφίες” των Αμπελακίων συνενώθηκαν και αποτέλεσαν την “Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων” στην οποία συμμετείχαν και άλλες κοινότητες της κοιλάδας των Τεμπών. Η Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων ήταν οργανισμός κεφαλαίου και εργασίας με συνεργατική προσέγγιση στη φιλοσοφία του, στην πρακτική που εφαρμόζε, στον τρόπο που λειτουργούσε, στους σκοπούς που έθετε και γενικά σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητας του. Μέλη του συνεταιρισμού ήταν οι παραγωγοί βάμβακα και ερυθρόδανου καθώς επίσης και το εργατικό δυναμικό το οποίο απασχολούσε ο οργανισμός στις διάφορες δραστηριότητες του. Έδρα του οργανισμού παρέμεινε η κοινότητα των Αμπελακίων. Σκοπός του συνεταιρισμού ήταν η οικονομική ενίσχυση των μελών του, αλλά και η πνευματική και ηθική καλλιέργεια και αναβάθμιση τους. Για την επίτευξη των σκοπών του παραλάμβανε, επεξεργαζόταν και εμπορευόταν τα προϊόντα της πρωτογενούς παραγωγής των μελών του, παρείχε σε αυτά εργασία στα σύγχρονα τότε εργαστήρια του, παραχωρούσε στα μέλη πιστωτικές διευκολύνσεις με ευνοϊκούς όρους και δεχόταν από αυτά καταθέσεις.

Τα ετήσια κέρδη του συνεταιρισμού ύστερα από την αφαίρεση σημαντικών ποσών για έργα κοινής ωφέλειας και για φιλανθρωπικούς, πολιτιστικούς και άλλους παρεμφερείς σκοπούς, διαμοιράζονταν στα μέλη ανάλογα με τα κεφάλαια με τα οποία το κάθε ένα συμμετείχε στο συνεταιρισμό υπό μορφή σταθερού τόκου και ανάλογα με τη συνεργασία που κάθε μέλος είχε με το συνεταιρισμό. Ο τρόπος διάθεσης των καθαρών κερδών ικανοποιούσε την αρχή της δίκαιης κατανομής, σύμφωνα με την οποία φτωχοί και πλούσιοι εργάζονταν και απολάμβαναν τους καρπούς της προσωπικής τους εργασίας.

Η κύρια δραστηριότητα του συνεταιρισμού ήταν η αγορά βαμβακιού κυρίως από τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία, η επεξεργασία του και η μεταποίηση του σε νήματα, τα οποία στη συνέχεια βάζονταν με ανεξίτηλο κόκκινο χρώμα, περίφημο για τη στιλπνότητα και την αντοχή του. Τα χρώματα παράγονταν από το φυτό ερυθρόδανος, (ριζάρι), το οποίο ευδοκίμοιζε στην περιοχή των Αμπελακίων. Τα νήματα του συνεταιρισμού απόκτησαν γρήγορα μεγάλη φήμη για την ποιότητα τους και έγιναν περιζήτητα στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις.

Ο οργανισμός είχε οργανώσει μεγάλο διεθνές δίκτυο διάθεσης των προϊόντων του και ίδρυσε δικά του υποκαταστήματα στη Βιέννη, στο Λονδίνο, στο Άμστερνταμ, στη Τεργέστη, στη Δρέσδη, στη Λειψία, στην Οδησό και στην Κωνσταντινούπολη.

Από το 1808 άρχισε η βαθμιαία παρακμή του συνεταιρισμού που ολοκληρώθηκε το 1820, παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης. Η παρακμή του οργανισμού οφειλόταν σε διάφορες αιτίες, οι κυριότερες από τις οποίες ήταν οι ακόλουθες:

- Εκτός από το βαρύ φόρο που η “Υψηλή Πύλη” επέβαλλε στη Συντροφία, ο Αλί Πασάς, που παρακολουθούσε με ανησυχία την οικονομική και πνευματική πρόοδο της περιοχής, εξωθούσε τους Τούρκους που κατοικούσαν στα γύρω χωριά να επιδίδονται σε επιδρομές και λεηλασίες τρομοκρατώντας και διασκορπίζοντας τους κατοίκους.
- Ο οξύς ανταγωνισμός της αγγλικής νηματουργίας, η οποία προμηθευόταν τις πρώτες ύλες από τις αποικίες σε εξευτελιστικές τιμές.
- Η απώλεια δέκα εκατομμυρίων φράγκων που ο οργανισμός είχε συγκεντρωμένα σε τράπεζες της Βιέννης, ύστερα από την οικονομική κατάρρευση της Αυστρίας το 1811.
- Ορισμένες εσωτερικές αντιθέσεις που το γενικότερο κλίμα δημιούργησε μεταξύ των συνεταίρων.

Πολλοί Έλληνες μελετητές του συνεργατικού κινήματος της Ελλάδας και ειδικότερα της συνεργατικής κίνησης που αναπτύχθηκε στην κοιλάδα των Τεμπών, υποστηρίζουν έντονα ότι ο συνεταιρισμός του Rochdale του Ηνωμένου Βασιλείου δεν ήταν η πρώτη στον κόσμο συνεργατική εταιρεία. Επιμένουν ότι η πρώτη συνεργατική εταιρεία ήταν η “Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων” και υπογραμμίζουν ότι η Ελλάδα είναι ιστορικά αδικημένη στο θέμα αυτό. Ορισμένοι μάλιστα έχουν προβεί σε διαβήματα προς το διεθνές συνεταιριστικό κίνημα διεκδικώντας την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας.

2.2 Η ΕΑΣ Λάρισας – Τυρνάβου – Αγιάς

Η ΕΑΣ Λάρισας –Τυρνάβου –Αγιάς Ιδρύθηκε το 1925. Μέχρι πρόσφατα όπου και τέθηκε σε εκκαθάριση σύμφωνα με το Ν. 4015. Λειτουργούσε ως δευτεροβάθμια συνεταιριστική οργάνωση και είχε ως μέλη της 163 πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και εκπροσωπούσε περίπου 20.000 φυσικά πρόσωπα.

Κύριοι τομείς δράσης ήταν το βαμβάκι, οι σύνθετες ζωοτροφές, τα φρούτα, οι ελιές, τα δημητριακά, οι σπόροι, τα γεωργικά εφόδια, καθώς και η παροχή υπηρεσιών στους συνεταιρισμούς και τα φυσικά μέλη της όπως λογιστική υποστήριξη, ασφάλειες, επιδοτήσεις και γεωτεχνική υποστήριξη.

Το κεφάλαιό της ανερχόταν σε 175 συνεταιριστικές μερίδες με 3.000,00 € η κάθε μια και 27 μερίδες προαιρετικές με 1.000,00 € η κάθε μια.

Η ΕΑΣ είχε στην κατοχή της τρία εργοστάσια εκκοκκισμού βάμβακος, απαχνοωτήριο βαμβακόσπορου, εργοστάσιο ζωοτροφών και εργοστάσια βρώσιμων ελιών. Δραστηριοποιούνταν στην εμπορία λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, δημητριακών και σπόρων. Επίσης ασχολούνταν με την εμπορία για λογαριασμό των Ο.Π. και συμμετείχε στο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης επιδοτήσεων.

Ο κύκλος εργασιών της τα τελευταία χρόνια ανερχόταν σε 100.000.000,00 € κατά μέσο όρο και απασχολούσε περίπου 400 άτομα προσωπικό μόνιμο και έκτακτο.

Τα τελευταία τρία χρόνια αλληπάλληλα οικονομικά σκάνδαλα με πρωταγωνιστές αγροτικούς συνεταιρισμούς άρχισαν να βγαίνουν στη επιφάνεια. Πρώτη στη λίστα των «αμαρτωλών» ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών ήταν η ΕΑΣ Λάρισας που μετράει ζημιές πάνω από 70 εκατ. ευρώ.

Τα τελευταία 12 χρόνια έγιναν λάθη, άστοχες κινήσεις και χειρισμοί που βούλιαξαν την οργάνωση. Οι συνολικές οφειλές της ΕΑΣ στο Δημόσιο είναι 6,5 εκατ. ευρώ και 1,5 εκατ. ευρώ σε μισθούς προς τους εργαζόμενους. Η

περιουσία της Ένωσης είναι υποθηκευμένη και αυτή την στιγμή δεν μπορούν τα εκκοκιστήρια και το ελαιουργείο της να λειτουργήσουν.

Εύκολα θα πει κανείς πως η κατάσταση αυτή οφείλεται στην κρίση, που όλα τα σαρώνει. Όμως αυτή είναι μια πρώτη, επιδερμική και σίγουρα εσφαλμένη εκτίμηση. Κι αυτό διότι το ρήγμα της ΕΑΣ Λάρισας – Τυρνάβου-Αγιάς είχε ξεκινήσει από πολύ πιο πριν. Ήδη ο Τύπος από το 2010 έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου όταν η διοίκηση της ΕΑΣ μιλούσε για μεγάλες επενδύσεις και για τη δημιουργία του εμπορικού κέντρου Gaia. Ενός shopping mall που κανένα λόγο οι αγρότες δεν είχαν να δημιουργήσουν στη Θεσσαλία. Το εμπορικό κέντρο υπολειπορούσε από τη στιγμή που εγκαινιάστηκε ενώ σήμερα έχει κλείσει σχεδόν ολοκληρωτικά, παρασύροντας την τοπική κοινωνία σε μια πρωτοφανή χρεοκοπία.

Για την κατασκευή αυτού του εμπορικού κέντρου και την σκοπιμότητά του πολλά έχουν ειπωθεί, όπως φυσικά και για τα χρήματα που σπαταλήθηκαν και τον τρόπο που διοχετεύθηκαν δεξιά και αριστερά.

Όλες αυτές οι ενέργειες και η κακοδιαχείριση απαξίωσαν την ΕΑΣ στα μάτια των αγροτών και τους οδήγησαν πριν ακόμη και από την ψήφιση του Ν 4015 για τη μετατροπή τους στη δημιουργία νέων αγροτικών οργανώσεων.

Μετά και την ψήφιση του Ν. 4015/2011 η ΕΑΣ Λάρισας –Τυρνάβου – Αγιάς τέθηκε με απόφαση της γενικής της συνέλευσης σε εκκαθάριση αφού όπως προαναφέραμε η οικονομική της κατάσταση δεν επέτρεπε τη μετατροπή της σε ΑΣ.

[Αρχείο Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Λάρισας](#)

2.3.ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΛΑΡΙΣΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2011

2.3.1. εισαγωγικά στοιχεία

Οι αρνητικές εξελίξεις στο οικονομικό μοντέλο για την Ελλάδα, οι αλλαγές στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές των ΕΑΣ με την Αγροτική Τράπεζα, η έλλειψη εμπιστοσύνης των αγροτών στις ΕΑΣ εξαιτίας της κακοδιαχείρισης και των ατασθαλιών που διαπιστωνόταν κατά καιρούς και το μοντέλο του νέου νόμου 4015 /2011 περί συνεταιρισμών οδήγησαν στο γκρέμισμα του συνεταιριστικού κινήματος των προηγούμενων 55 ετών. Το

κίνημα αυτό έδωσε ως τώρα αυτά που μπορούσε να δώσει-θετικά και αρνητικά.

Η οικονομική κρίση φαίνεται ότι ευνοεί την αναγέννηση του συνεταιρισμού στην Ελλάδα, δημιουργώντας τον απαραίτητο συνεκτικό ιστό ανάμεσα στους παραγωγούς και ταυτόχρονα την διασύνδεση με την κοινωνία.

Το νέο συνεταιριστικό μοντέλο βασίζεται σε επιχειρηματικά κριτήρια αποδοτικότητας, συγκεντρώνει, εμπορεύεται, τυποποιεί και διακινεί αγροτικά προϊόντα, διαπραγματεύεται τις τιμές ή συνάπτει συμβάσεις με αγοραστές, υποστηρίζει τον παραγωγό, επενδύει σε τεχνογνωσία και καινοτομία, με στόχο την παραγωγή προϊόντων υψηλής εμπορικής και ποιοτικής αξίας.

Η αγροτική ανάπτυξη που επιδιώκει η χώρα μας δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς συνεταιριστική συνείδηση και συμμετοχή. Έτσι με βάση και το 4015/2011 και αφού η ΕΑΣ εκκαθαρίζεται και δεν μετατρέπεται σε ΑΣ οι αγρότες του Νομού Λάρισας προχώρησαν στη δημιουργία του Νέου πολυκλαδικού συνεταιρισμού με την ονομασία ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ «Η ΝΕΑ ΕΝΩΣΗ».

Ταυτόχρονα έχουν δημιουργηθεί και άλλες συνεταιριστικές κινήσεις αγροτών και κτηνοτρόφων στο νομό Λάρισας με κοινή συνισταμένη όλων την αποδοτικότητα της επιχειρηματικής δράσης προς όφελος των μελών τους και τη διάθεση των προϊόντων στην αγορά σε τιμές που να ικανοποιούν αγρότες και καταναλωτές.

Οι κυριότεροι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται στο Νομό Λάρισας είναι:

2.3.2 Αγροτικός Συνεταιρισμός Λαρισαίων Αγροτών «Η ΝΕΑ ΕΝΩΣΗ

Σκοπός του νέου συνεταιρισμού έπειτα από την έγκριση του καταστατικού του από το πρωτοδικείο είναι να οργανώσει αυτόνομες ομάδες παραγωγών ανά προϊόν προσδοκώντας στην αυτοδιαχείριση τους για την προώθηση και διάθεση των προϊόντων τους πάντα μέσα από διαφανείς επιχειρηματικές ενέργειες και δράσεις.

Ο νέος πολυκλαδικός αγροτικός συνεταιρισμός έχει ως μέλη του φυσικά πρόσωπα αγρότες, και αγρότισσες, κτηνοτρόφους,

ελαιοπαραγωγούς, σπρωροπαραγωγούς και εν γένει τον κάθε παραγωγό. Οι παραγωγοί της περιφερειακής ενότητας Λάρισας με την εγγραφή τους στο νέο συνεταιρισμό κατατάσσονται αυτόματα, σύμφωνα με την δήλωση καλλιέργειας στις εξής υπάρχουσες ομάδες παραγωγών:

1. ΟΜΑΔΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ (σίτος, καλαμπόκι, κριθάρι, κλπ)
2. ΟΜΑΔΑ ΒΙΟΜ. ΤΟΜΑΤΑΣ
3. ΟΜΑΔΑ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ
4. ΟΜΑΔΑ ΕΛΙΑΣ-ΛΑΔΙΟΥ- ΟΙΝΟΥ
5. ΟΜΑΔΑ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ-ΦΡΟΥΤΩΝ -ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ
6. ΟΜΑΔΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ

Να σημειωθεί ότι οι παραγωγοί, βάσει της δήλωσης καλλιέργειας , μπορούν να συμμετέχουν σε παραπάνω από μια ομάδα, αλλά μπορούν να εκλεγούν μόνο σε μια διαχειριστική της επιλογής τους. Η κάθε ομάδα παραγωγών θα έχει δικιά της Γενική Συνέλευση στην οποία θα εκλέξει την διαχειριστική της. Η κάθε ομάδα θα είναι αυτόνομη και οι αποφάσεις της, δια του εκπροσώπου της θα μεταφέρονται στην κεντρική διοίκηση και θα υλοποιούνται.

Η οργάνωση προβλέπει την θέση του τεχνικού συμβούλου- εξωτερικού συνεργάτη για την καλύτερη οργάνωση και την αποτελεσματικότητα της προώθησης και υλοποίησης όλων των προγραμμάτων.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Βιολογική καλλιέργεια – απονιτροποίηση - σχέδια βελτίωσης νέων αγροτών κλπ.
- Θα υπάρχει συνεχής ενημέρωση και υποστήριξη για τις νέες καλλιέργειες για τις οποίες υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον.
- Τεχνική υποστήριξη για την έκδοση άδειας χρήσης νερού.
- Δηλώσεις ΟΣΔΕ 2013.
- ΦΠΑ – Λογιστική υποστήριξη αγροτών.

<http://www.agrotypos.gr>

2.3.3 Ο Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Τυρνάβου

Ο Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Τυρνάβου ιδρύθηκε το 1961 από τους αμπελουργούς της επαρχίας Τυρνάβου με σκοπό την αξιοποίηση του πλούσιου δυναμικού της σταφυλικής παραγωγής της περιοχής με την παραγωγή και εμφιάλωση οίνων. Η ένωση αγροτικών συνεταιρισμών

Λαρίσης Τυρνάβου Αγιάς (ΕΑΣ Λάρισας) έπαιξε τον ρόλο της εγγυήτριας για το δάνειο που πάρθηκε από την ΑΤΕ, το οποίο όμως στηρίχθηκε στις συμβάσεις που υπέγραψαν πάνω από 1.400 αμπελουργοί της περιοχής, με την προοπτική να παραχωρηθεί το οινοποιείο στους αμπελουργούς μόλις αυτοί δημιουργήσουν αξιόπιστο συνεταιρισμό για την διαχείρισή του. Στις συμβάσεις που υπέγραψαν οι αμπελουργοί ορίζονταν η ποσότητα των σταφυλιών που θα εισκόμιζε ο καθένας από αυτούς στο οινοποιείο, αλλά και η ποινική ρήτρα που θα πλήρωνε σε περίπτωση μη εισκόμισης.

Το Οινοποιείο λειτούργησε με την εποπτεία της ΕΑΣ μέχρι το 1978 οπότε και μεταβιβάστηκε την 28-7-1978 με συμβολαιογραφική πράξη (Υποθηκοφυλακείο Τυρνάβου τόμος 257 αρθ. 76) από τον πρόεδρο της ΕΑΣ κ. Μακρή Ελευθέριο στον πρόεδρο του Οινοποιητικού Συνεταιρισμού κ. Γερμανίδη Δημήτριο. Στα χρόνια αυτά της λειτουργίας του οινοποιείου υπό την ΕΑΣ, επειδή οι απολαβές των αμπελοκαλλιεργητών δεν ήταν ικανοποιητικές, δεν προσκόμιζαν τις ποσότητες των σταφυλιών που είχαν υποχρέωση με αποτέλεσμα οι καρτέλες τους να χρεωθούν με τοκοχρεολύσια που είχαν σαν αποτέλεσμα πολλοί από αυτούς να διαγραφούν από την δύναμη του Συνεταιρισμού. Γεγονός είναι πάντως πως από την χρονιά που το Οινοποιείο μεταβιβάστηκε στους αμπελουργούς του Τυρνάβου έδειξε και την δυναμική του. Άρχισε μια συνεχής ανοδική πορεία δημιουργίας προϊόντων και επέκτασης των αγορών. Με την αξιοποίηση διαφόρων προγραμμάτων το 1982, κατασκευάσθηκαν καινούργιες δεξαμενές από ανοξείδωτο χάλυβα, χωρητικότητας 30.000 εκατολίτρων και βελτιώθηκε ο μηχανολογικός εξοπλισμός με την προμήθεια πνευματικών πιεστηρίων αλλά και σύγχρονης γραμμής εμφιάλωσης ενώ συγχρόνως κατασκευάσθηκε βιολογικός καθαρισμός.

Το 1990 προχώρησε στην παραγωγή και εμφιάλωση του τσίπουρου που σήμερα παίζει ένα σημαντικό ρόλο στον συνολικό τζίρο του Συνεταιρισμού.

Το 1997 προχώρησε στην πρωτοποριακή παραγωγή του ανακαθαρισμένου συμπυκνωμένου γλεύκους, ένα προϊόν που διατίθεται κυρίως σε άλλα οινοποιεία προκειμένου να αυξήσουν τον οινοπνευματικό τους βαθμό ή να φτιάξουν γλυκά ή ημίγλυκα κρασιά.

Το 2004 και το 2007 κατασκευάσθηκαν άλλες 30.000 εκατόλιτρα ανοξειδωτων δεξαμενών, κατασκευάσθηκε αποθήκη ετοιμών προϊόντων, μεταφέρθηκε σε καινούργιο χώρο το εμφιαλωτήριο, αγοράστηκαν καινούργιες γραμμές εμφιάλωσης για νέες συσκευασίες προϊόντων (bag in box, pet κλπ), παράχθηκαν νέα προϊόντα στο τσίπουρο (παλαιωμένο σε δρύινα βαρέλια και με κρόκο, καθώς και νέοι τύποι κρασιών). Αγοράστηκαν επίσης μεταφορικά μέσα, φορτηγά και κλαρκ, το δίκτυο διάθεσης επεκτάθηκε και στην Πελοπόννησο. Εφαρμόστηκε σύστημα ελέγχου ποιότητας (ISO) στο Οινοποιείο καθώς και σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης (Agro 1-2) στα αμπέλια των συνεταίρων. Ο συνολικός τζίρος του Συνεταιρισμού έφθασε τα 11 εκατομμύρια ευρώ.

<http://www.tirnavoswinery.gr>

2.3.4. Ο Αγροτικός συνεταιρισμός Θεσσαλών τοματοπαραγωγών «ΘΕΣΤΟ»

Ο Α.Σ. Θεσσαλών Τοματοπαραγωγών «ΘΕΣΤΟ», ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 2012 στη Λάρισα, από 331 ιδρυτικά μέλη. Αποτελέσε τη φυσική συνέχεια της Ο.Π.Β.Τ. (Ομάδας Παραγωγών Βιομηχανικής Τομάτας) της ΕΑΣ Λάρισας, σε ένα θεσσαλικό, ανεξάρτητο, κλαδικό, συνεταιριστικό σχήμα.

Σήμερα αριθμεί πάνω από 400 μέλη. Αντιπροσωπεύει πάνω από το 30% του παραγωγικού δυναμικού του κλάδου, είναι με διαφορά η μεγαλύτερη οργάνωση στον τομέα της βιομηχανικής τομάτας και μία από τις μεγαλύτερες Οργανώσεις Παραγωγών Οπωροκηπευτικών της Ελλάδας.

Η βιομηχανική τομάτα είναι ένα από τα πλέον δυναμικά γεωργικά προϊόντα. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τα παράγωγα της βιομηχανικής τομάτας ανήκουν στα κατ' εξοχήν εξαγωγίμα προϊόντα της χώρας μας με σημαντικά θετικό μάλιστα εμπορικό ισοζύγιο. Για τη Θεσσαλία και κυρίως για το Νομό Λάρισας, αποτελεί στυλοβάτη της αγροτικής οικονομίας και μία από τις πιο σταθερές σε απόδοση βιομηχανικές καλλιέργειες, ως αποτέλεσμα των επενδύσεων πολλών εκατομμυρίων την τελευταία δεκαετία στην καλλιέργεια, της υψηλής εξειδίκευσης των παραγωγών και του πλέον άριστου κλίματος για την ανάπτυξή της.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Θεσσαλών Τοματοπαραγωγών «ΘΕΣΤΟ» έχει συσταθεί με πρωτοβουλία των παραγωγών και έχει ως σκοπό:

1. Τον προγραμματισμό και την προσαρμογή της παραγωγής στη ζήτηση, από ποσοτική και ποιοτική άποψη.
2. Τη συγκέντρωση και τη διάθεση της παραγωγής των μελών του Συνεταιρισμού.
3. Την ομαλοποίηση των τιμών παραγωγού και τη διασφάλιση των πληρωμών της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής.
4. Τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των καλλιεργητικών εργασιών.
5. Τη μείωση του κόστους καλλιέργειας της βιομηχανικής τομάτας και τη βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας των μελών.
6. Την παροχή υπηρεσιών ασφαλιστικής κάλυψης των μέσων παραγωγής των μελών.
7. Τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας υπηρεσιών και προϊόντων.
8. Τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση της προστιθέμενης αξίας του παραγόμενου προϊόντος προς όφελος των παραγωγών μελών.
9. Τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την καλλιέργεια, τη συγκομιδή και τη διάθεση της βιομηχανικής τομάτας.
10. Την επίτευξη βιώσιμου εισοδήματος από την καλλιέργεια της βιομηχανικής τομάτας.
11. Την ίδρυση και διαχείριση Ταμείου Αλληλοβοήθειας των μελών του.
12. Την προώθηση των διαδικασιών αναγνώρισης του ονόματος και της ιδιαίτερης ποιότητας της θεσσαλικής βιομηχανικής τομάτας.
13. Τη διασύνδεση όλου του κυκλώματος καλλιέργειας, επεξεργασίας και εμπορίας της βιομηχανικής τομάτας, γύρω από τους κοινούς στόχους.
14. Την ένταξη όλων των τοματοπαραγωγών της Θεσσαλίας υπό έναν ενιαίο, συλλογικό και επιχειρηματικό φορέα εκπροσώπησης και προάσπισης των συμφερόντων τους.

Οι δράσεις του ΘΕΣΤΟ επεκτείνονται σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της καλλιέργειας και έχουν ως κύριο στόχο τη συνεχή βελτίωση του καθαρού οικονομικού αποτελέσματος των μελών του, μέσω της επιστημονικής και χρηματοοικονομικής στήριξής τους, της μείωσης του

κόστους παραγωγής, της εφαρμογής αναπτυξιακών προγραμμάτων, με απόλυτο σεβασμό στο περιβάλλον και στον άνθρωπο-καλλιέργητή.

Ο συνεταιρισμός είναι μέλος της ΠΑΣΕΓΕΣ, της ΕΟΠΕ και του ΣΘΕΒ, και ταυτόχρονα προωθεί την κοινή δράση και συμπόρευση Ομάδων Παραγωγών, Μεταποιητών και Πολιτείας.

Ο Α.Σ. ΘΕΣΤΟ πραγματοποιεί δράσεις σε ευρύ φάσμα τομέων που συνδέονται με την εν γένει βελτίωση της καλλιέργειας της βιομηχανικής τομάτας στο θεσσαλικό κάμπο.

Οι δράσεις που υλοποιήθηκαν την τελευταία Διετία και προβλέπεται να υλοποιηθούν και το 2014 εντάσσονται στους τομείς του προγραμματισμού της παραγωγής, της βελτίωσης και διατήρησης της ποιότητας του προϊόντος, της προστασία του περιβάλλοντος και περιλαμβάνουν:

- Εγκατάσταση συστήματος στάγδην άρδευσης.
- Πιστοποίηση συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης καλλιέργειας.
- Εξοπλισμός πληροφορικής, ανάπτυξη – συντήρηση – αναβάθμιση ειδικού λογισμικού για τη διαχείριση της βιομηχανικής τομάτας, κατασκευή δυναμικής ιστοσελίδας και πληροφοριακής πύλης (portal), δαπάνες προσωπικού για την βελτίωση του επιπέδου εμπορίας, εξοπλισμός ελέγχου ποιότητας τελικού προϊόντος.
- Ολοκληρωμένη διαχείριση καλλιέργειας (έξοδα προσωπικού – γεωπόνοι, αναλύσεις νερού, εδάφους, υπολειμμάτων, φύλλων, προμήθεια παγίδων και φερομόνων).

<http://www.thessto.gr>

2.3.4.1 Διοικητική Οργάνωση του Α.Σ. ΘΕΣΤΟ

Η διοικητική οργάνωση του Α.Σ. ΘΕΣΤΟ αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, το Εποπτικό Συμβούλιο και έναν εκπρόσωπο στην ΠΑΣΕΓΕΣ_το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γραμματέα, τον Ταμία και τρία Μέλη και το Εποπτικό Συμβούλιο_αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Γραμματέα και ένα Μέλος

Η ολοκληρωμένη διαχείριση αποτελεί μία λογική προσέγγιση διαχείρισης ολόκληρης της γεωργικής εκμετάλλευσης. Είναι η ισόρροπη μέριμνα για το περιβάλλον αλλά και για την ποιότητα των προϊόντων. Περιβάλλον όμως δεν είναι μόνον η φύση, αλλά για τους παραγωγούς είναι

και το εργασιακό περιβάλλον, για τους δε καταναλωτές τα τρόφιμα, που πρέπει να είναι απολύτως ασφαλή. Η δε ποιότητα των γεωργικών προϊόντων πρέπει να είναι δυνατόν να υποστηριχθεί με αξιόπιστη σήμανση που να παραπέμπει στην ολοκληρωμένη διαχείριση ως σύστημα παραγωγής, ώστε η ταυτότητα των γεωργικών προϊόντων να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά τους.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός έχει εγκαταστήσει και εφαρμόζει σύστημα "Ολοκληρωμένης Διαχείρισης" στη Γεωργική Παραγωγή για την καλλιέργεια της Τομάτας και έχει πιστοποιηθεί κατά AGRO 2-1 και AGRO 2-2. Η αλλαγή που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στη λογική διαχείρισης των καλλιεργειών σε επίπεδο οργάνωσης των παραγωγών, εισχώρησης νέων τεχνολογιών και εκμηχάνισης της παραγωγικής διαδικασίας, έχει δώσει νέα πνοή στην καλλιέργεια της βιομηχανικής τομάτας στη περιοχή του Θεσσαλικού κάμπου.

Η εντατικοποίηση της καλλιέργειας βιομηχανικής τομάτας απαιτεί την ουσιαστική συμμετοχή των φορέων για την προστασία των ποιοτικών χαρακτηριστικών του προϊόντος, τα οποία βρίσκονται σε κίνδυνο όσο μεγαλώνει η παραγωγή. Η διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της ελληνικής τομάτας αποτελεί μέγιστο στόχο του συνεταιρισμού ο οποίος με την εφαρμογή Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στην εκμετάλλευση, θέτει την ποιότητα σε πρώτο πλάνο, εξασφαλίζοντας έτσι την μακροπρόθεσμη ευημερία του προϊόντος και των μελών του.

<http://www.thessto.gr>

2.3.5 Ο Συνεταιρισμός Αγροτών Θεσσαλίας «ΘΕΣγη»

Ο Συνεταιρισμός αγροτών Θεσσαλίας «ΘΕΣγη» ιδρύθηκε τον Φεβρουάριο του 2013, από μια ομάδα αγροτών, οι οποίοι αντιμετωπίζοντας καθημερινά τα προβλήματα και τα αδιέξοδα της γεωργίας με την παραδοσιακή της μορφή στην σημερινή εποχή, συνειδητοποίησαν ότι το μέλλον της γεωργίας βρίσκεται στη συνένωση των δυνάμεων.

Η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα μπορεί να προέλθει μόνο μέσα από υγιείς συνεταιριστικές προσπάθειες.

Με 50 μέλη αγρότες-παραγωγούς, καλλιεργήσιμες εκτάσεις άνω των 12.000 στρεμμάτων και με μια μεγάλη ποικιλία καλλιεργούμενων ειδών φυτών, ο Συνεταιρισμός έχει ως έδρα τη Λάρισα αλλά εκτείνεται γεωγραφικά σε όλη τη Θεσσαλία.

2.3.5.1 Σκοπός του συνεταιρισμού

Ο Συνεταιρισμός αγροτών Θεσσαλίας «ΘΕΣγη» έχει ως στόχους:

- Να εξασφαλίσει τον προγραμματισμό της παραγωγής και την προσαρμογή της στη ζήτηση των αγροτικών προϊόντων ιδίως από ποσοτική και ποιοτική άποψη
- Να προωθήσει την συγκέντρωση της προσφοράς και τη διάθεση της παραγωγής των μελών του Συνεταιρισμού
- Να μειώσει το κόστος παραγωγής μέσω της επίτευξης οικονομιών κλίμακας
- Να βελτιώσει την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων
- Να ομαλοποιήσει τις τιμές παραγωγού
- Να δώσει προστιθέμενη αξία στα προϊόντα που παράγει μέσω της τυποποίησης και μεταποίησης αυτών
- Να προωθήσει τους κώδικες της ορθής γεωργικής πρακτικής αλλά και τεχνικές παραγωγής και διαχείρισης των διαφόρων μέσων παραγωγής με γνώμονα τον σεβασμό στο περιβάλλον
- Να βοηθήσει στην καλύτερη διαχείριση του γεωργικού εξοπλισμού των μελών μέσω της κοινής χρήσης ή της ανταλλαγής εργασίας

2.3.5.2 Δραστηριότητες του συνεταιρισμού

Οι σημαντικότερες είναι:

α) Διασφάλιση ποιότητας – μείωση κόστους παραγωγής – αύξηση παραγωγής <http://www.thesgi.gr>

Στα πλαίσια της διασφάλισης της ποιότητας αλλά και της ενίσχυσης της απόδοσης με ταυτόχρονη τήρηση των κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος, ο «ΘΕΣγή»

- Συνεχίζει την συνεργασία με το Ινστιτούτο Χαρτογράφησης Εδαφών για αναλυτικότερους ελέγχους του εδάφους (ΡΗ, αγωγιμότητα, οργανική ουσία, άζωτο, ασβέστιο, φώσφορο κ.ά)
- Εφαρμόζει το Σύστημα Διαχείρισης Υψηλών Αποδόσεων (ΣΔΥΑ) σιτηρών, επιτηρούμενο από ειδικευμένους γεωπόνους, με απώτερο σκοπό την απόλυτα στοχευμένη λίπανση ανάλογα με τις ανάγκες του εδάφους και του φυτού σε όλα τα στάδια ανάπτυξής του
- Εντείνει τους ελέγχους των προϊόντων σε κάθε φάση καλλιέργειας, συγκομιδής και αποθήκευσης

β) Συμβολαιακή γεωργία (<http://www.thesgi.gr>)

Μετά από στοχευμένες και συστηματικές προσπάθειες, η διοίκηση του «ΘΕΣγη» προχώρησε σε διαπραγματεύσεις με υποψήφιους αγοραστής, προκειμένου να επιτευχθεί η πλήρης απορρόφηση των παραγόμενων προϊόντων σε τιμές ανάλογες της ποιότητάς τους. Σε κάθε της βήμα, η διοίκηση του Συνεταιρισμού, υποστηρίζεται από μια ομάδα τεχνικών συμβούλων και νομικών και η κάθε συμφωνία αποτυπώνεται σε κείμενα-συμβόλαια που δεσμεύουν και προστατεύουν τόσο το Συνεταιρισμό, όσο και τον αγοραστή.

γ) Προμήθεια γεωργικών εφοδίων

Ο Συνεταιρισμός «ΘΕΣγή», ως ένα ακόμη βήμα προς τη μείωση του κόστους παραγωγής, θα προχωρήσει άμεσα στη μαζική προμήθεια λιπασμάτων και σπόρων για τα μέλη του. Τόσο τα λιπάσματα όσο και οι σπόροι, θα ελέγχονται συστηματικά για την ποιότητά τους, όσο και για την εφαρμογή τους, από ειδικευμένα στελέχη (γεωπόνους) και εξωτερικούς συνεργάτες του Συνεταιρισμού.

Συνεργασίες συνεταιρισμού

Από τις πρώτες ενέργειες μετά την ίδρυσή του ο «ΘΕΣγη» έθεσε ως προτεραιότητα την ανάπτυξη συνεργασιών με υγιείς και αξιόπιστους Συνεταιρισμούς και Εταιρίες Εμπορίας Αγροτικών Προϊόντων ενώ έθεσε τα θεμέλια για μελλοντική συνεργασία με μεγάλες Βιομηχανίες.

Τα προϊόντα που παράγουν τα μέλη του συνεταιρισμού είναι το Σκληρό σιτάρι, το κριθάρι, το Καλαμπόκι, το Βαμβάκι, το Τριφύλι, και το Σκόρδο, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία, στην ποιότητα του παραγόμενου

προϊόντος, στην μείωση του κόστους παραγωγής και την μεγιστοποίηση του οικονομικού οφέλους για τον παραγωγό.

<http://www.thesgi.gr>

2.3.6 Ο Συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων Γαλακτοπαραγωγής Θεσσαλίας – Πιερίας «ΘΕΣΓάλα-ΠΙΕς»

2.3.6.1 Ο Συνεταιρισμός

Με αφετηρία τη Θεσσαλία και την Πιερία και έδρα τη Λάρισα, ιδρύθηκε στα τέλη του 2010, ο Συνεταιρισμός «ΘΕΣΓάλα-ΠΙΕς» χάρις στο όραμα και τις συνεχείς προσπάθειες μιας ομάδας αγελαδοτρόφων γαλακτοπαραγωγών και σύντομα εξελίχθηκε στον πρώτο πρότυπο παραγωγικό συνεταιρισμό αγελαδινού γάλακτος που ιδρύθηκε στη χώρα μας.

Η δημιουργία του «ΘΕΣΓάλα-ΠΙΕς» δικαίωσε τις προσπάθειες των μελών του για μια διαφορετική προσέγγιση στη συνεταιριστική αντίληψη. Με κεντρικό σύνθημα «Συνεταιριζόμαστε διαφορετικά» ο «ΘΕΣΓάλα-ΠΙΕς» προσπαθεί να προασπίσει τα συμφέροντα των μελών του, συνδυάζοντας την παροχή υψηλής ποιότητας γάλακτος στους καταναλωτές σε δίκαιες τιμές, αντάξιας της υπεραξίας του τελικού προϊόντος.

Το Συμβούλιο Διοίκησης του Συνεταιρισμού αποτελείται από πέντε μέλη Τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γραμματέα, τον Ταμία και ένα Μέλος ενώ ανώτατο όργανο με βάση το καταστατικό του είναι η Γενική Συνέλευση των μελών - παραγωγών.

Ο Συνεταιρισμός «ΘΕΣΓάλα-ΠΙΕς» αποσκοπεί, στη διάθεση του γάλακτος που παράγουν τα μέλη του, στη διασφάλιση της ποιότητας του γάλακτος, στη μείωση του κόστους παραγωγής μέσω μαζικών προμηθειών Α' υλών και στην ανάπτυξη συνεργειών σε όλο το φάσμα του πρωτογενούς και όχι μόνο τομέα. Αποσκοπεί επίσης στη γενετική βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου των μελών του και στην βελτίωση του διαχειριστικού επιπέδου των μονάδων.

Με 102 αγελαδοτρόφους παραγωγούς ως μέλη, ο Συνεταιρισμός διαθέτει 55 μονάδες παραγωγής αγελαδινού γάλακτος. Καθημερινά παράγονται 130 τόνοι που αντιστοιχούν στο 10% της εγχώριας παραγωγής.

Ο κύκλος εργασιών του συνεταιρισμού είναι συνεχώς αυξανόμενος και ανέρχεται σε 17.000.000,00 € το 2012 ενώ το 2013 σε 23.000.000,00 €.

Ο «ΘΕΣγάλα-ΠΙΕς» διαθέτει μια πλειάδα εξειδικευμένων στελεχών που υποστηρίζουν τα μέλη του σε όλες τις φάσεις της παραγωγής γάλακτος. Μια δυναμική ομάδα επιστημόνων που απαρτίζεται από κτηνιάτρους, γεωπόνους, οικονομολόγους, νομικούς, λογιστές, επιστήμονες διοίκησης και επικοινωνίας, βρίσκεται στη διάθεση των παραγωγών προκειμένου τα προϊόντα του συνεταιρισμού να ανταποκρίνονται στις υψηλές λειτουργικές απαιτήσεις της αγοράς.

2.3.6.2 Δραστηριότητες

Σύναψη συμβολαίων με γαλακτοβιομηχανίες

Έπειτα από συστηματικές και οργανωμένες προσπάθειες, η διοίκηση του «ΘΕΣγάλα-ΠΙΕς» προχώρησε σε διαπραγματεύσεις με γαλακτοβιομηχανίες προκειμένου να απορροφηθεί το σύνολο της παραγωγής των μελών σε τιμές αντάξιες της ποιότητας της. Στο πλαίσιο των εταιρικών διαπραγματεύσεων με τις γαλακτοβιομηχανίες, η διοίκηση του Συνεταιρισμού υποστηρίζεται από τεχνικούς και νομικούς συμβούλους και η κάθε συμφωνία συνοδεύεται από νομικώς δεσμευτικά κείμενα – συμβόλαια - που προστατεύουν τόσο το Συνεταιρισμό και τους παραγωγούς όσο και τις γαλακτοβιομηχανίες.

Ασφάλεια και ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος

Στο πλαίσιο της διασφάλισης της ποιότητας του γάλακτος ο «ΘΕΣγάλα-ΠΙΕς» εφαρμόζει:

α) Σύστημα καθημερινών δειγματοληψιών από όλα τα μέλη με διπλά δείγματα σφραγισμένα με ταινία ασφαλείας, υποβαλλόμενα σε μία σειρά εργαστηριακών αναλύσεων, στα εργαστήρια αναφοράς του ΕΛΟΓΑΚ.

β) Σύστημα εσωτερικής τιμολόγησης με βάση 5 ποιοτικά κριτήρια όπως αυτά περιγράφονται στα συμβόλαια με τις γαλακτοβιομηχανίες. Η θέσπιση ποιοτικών κριτηρίων βοηθά στη συνεχή βελτίωση της ποιότητας του γάλακτος αλλά και στην απόκτηση επαγγελματικής συνείδησης.

Συμβολαιακή γεωργία - μείωση του κόστους παραγωγής

Ο «ΘΕΣγάλα-ΠΙΕς» πρωτοστατεί στην εδραίωση της «Συμβολαιακής Γεωργίας». Αναπτύσσει ένα εκτεταμένο δίκτυο συνεργειών με τοπικούς αγρότες για την παραγωγή και προμήθεια μαζικών ποσοτήτων πρώτων υλών. Οι δράσεις «Συμβολαιακής Γεωργίας» επιτυγχάνουν ένα διπλό στόχο: μειώνουν το κόστος παραγωγής για τα μέλη του συνεταιρισμού ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζουν ένα σταθερό εισόδημα για τους γεωργούς.

Γενετική βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου των μελών

Ο Συνεταιρισμός προέβει στην ένταξη του ζωικού κεφαλαίου των μελών του στο πρόγραμμα Γενετικής Βελτίωσης του Π.Α.Α 2007- 2013 «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ» έτσι ώστε με την επιλογή των καλύτερων αγελάδων να προκύπτει ετήσια αύξηση της παραγωγής γάλακτος της κάθε φάρμας κατά 250 κιλά ανά αγελάδα με το ίδιο κόστος εκτροφής και διατροφής.

Βελτίωση της τεχνικής και οικονομικής διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων των μελών.

Ο «ΘΕΣγάλα-ΠΙΕς» εγκατέστησε το Πρόγραμμα «UNIFORM Management» στις φάρμες των μελών του διασυνδέοντας τα ατομικά προγράμματα με κεντρικό server, ώστε να υπάρχει δυνατότητα συλλογικής επεξεργασίας και προβλέψεων, τόσο για ολόκληρο τον συνεταιρισμό όσο και για οποιαδήποτε ομαδοποίηση με οποιοδήποτε κριτήριο.

Φρέσκο Γάλα - Αυτόματες Μηχανές Εμφιάλωσης Γάλακτος

Για πρώτη φορά πανελλαδικά, αυτόματες μηχανές εμφιάλωσης γάλακτος νέας τεχνολογίας εγκαταστάθηκαν στις γειτονιές της Λάρισας.

Κάθε Μέρα Φρέσκο, Παστεριωμένο, Ποιοτικό και πάνω από όλα Ασφαλές γάλα, το οποίο συλλέγεται από φάρμες παραγωγών της Λάρισας, παστεριώνεται σε σύγχρονες και πιστοποιημένες εγκαταστάσεις και φτάνει άμεσα στις δεξαμενές των αυτόματων μηχανών εμφιάλωσης γάλακτος. Πρόκειται για ένα κλειστό κύκλωμα όπου το γάλα δεν έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον ενώ καταπονείται ελάχιστα κρατώντας το μέγιστο των θρεπτικών του συστατικών, ενώ ο καταναλωτής μπορεί να επιλέγει την ποσότητα και τη συσκευασία που επιθυμεί.

<http://www.thesgala.gr>

2.3.7 Συνεταιρισμός Βοσκών Λιβαδίου Ολύμπου «ΒΟΣΚΟΣ»

Ο συνεταιρισμός «βοσκός» ιδρύθηκε το 2007 από μία ομάδα νέων ανθρώπων με κύρια ασχολία την κτηνοτροφία.

Εδρεύει στο Λιβάδι Ολύμπου σ' έναν ευλογημένο τόπο με τεράστια πλεονεκτήματα λόγω της γεωγραφικής του θέσης, του υψόμετρου και της γονιμότητας του εδάφους. Το χωριό αυτό στα 1200 μ. υψόμετρο, φιλοξενεί 60.000 γιδοπρόβατα.

Σκοπός του συνεταιρισμού είναι η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων βασισμένη στις πρώτες ύλες που παράγουν τα μέλη του και κυρίως το γάλα, αλλά και στη βλάχικη παράδοσή. Στόχος είναι τα τυροκομικά προϊόντα «βοσκός» να φτάσουν σε κάθε σπίτι. Για το λόγο αυτό έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο συνεργασιών με καταστήματα στη Θεσσαλονίκη, την Κατερίνη, τη Λάρισα και την Αττική. Ταυτόχρονα ειδικά διαμορφωμένα οχήματα του συνεταιρισμού πραγματοποιούν επισκέψεις για πώληση των προϊόντων σε υπαίθριες αγορές και σε διάφορα κομβικά σημεία πόλεων της περιοχής.

Σήμερα το 80% των μέσων παραγωγής προέρχεται από τα ίδια τα μέλη (χωράφια, ζωοτροφές, ζωικό κεφάλαιο, και τυροκομείο ιδιοκτησίας του Συνεταιρισμού), με προοπτική να γίνουν απολύτως αυτόνομοι στο άμεσο μέλλον.

Από την παραγωγή του γάλακτος το 40% μετατρέπεται σε γαλακτοκομικά προϊόντα και το υπόλοιπο πωλείται ως πρώτη ύλη σε γαλακτοβιομηχανίες και άλλους τυροκόμους.

Τα προϊόντα που παράγει είναι όλα Προστατευμένης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευμένης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) και διέπονται από τον **Κανονισμό (ΕΚ) 510/2006 του Συμβουλίου της 20ης Μαρτίου 2006** σχετικά με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, καθώς επίσης και πιστοποιημένο σύστημα διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων ISO 22000: 2005.

Τα προϊόντα που παράγει ο συνεταιρισμός είναι:

Φέτα τυρί (Π.Ο.Π.), Βούτυρο πρόβειο, Βούτυρο γάλακτος λιωμένο, Γιαούρτι πρόβειο, Λιβαδιώτικη γραβιέρα, Λιβαδιώτικο κατσικίσιο τυρί, Λιβαδιώτικο κεφαλοτύρι, Μυζήθρα, Λιβαδιώτικο Ξινοτύρι

<http://www.voskos.gr>

2.3.8 Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός «ΚΙΣΣΑΒΟΣ»

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός «ΚΙΣΣΑΒΟΣ» ιδρύθηκε το 2012 από μια ομάδα 21 παραγωγών του χωριού Αγιά το οποίο βρίσκεται 37 χλμ ανατολικά της πόλης Λάρισας. Τα κύρια προϊόντα που παράγει είναι διάφορες ποικιλίες μήλων, κερασιών και κάστανων. Η συνολική ιδιοκτησία καλλιεργήσιμης γης ανέρχεται στα 700 στρέμματα.

Στη σύντομη λειτουργία του, ο Συνεταιρισμός έχει επιδείξει μεγάλη εμπορική δραστηριότητα με παρουσία τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και σε αγορές του εξωτερικού. Ανάμεσα στις χώρες που εξάγει είναι η Αίγυπτος, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιορδανία, το Ιράκ και η Ρωσία.

<http://www.kissavosagias.com>

Σήμερα ο Αγροτικός Συνεταιρισμός «ΚΙΣΣΑΒΟΣ» είναι από τις πιο δυναμικές επιχειρήσεις της περιοχής και σχεδιάζει να αναπτυχθεί αυξάνοντας τις ιδιόκτητες καλλιεργήσιμες εκτάσεις και τη συνολική παραγωγή ενώ παράλληλα φιλοδοξεί να επεκταθεί και σε νέες αγορές της Ευρώπης και Μέσης Ανατολής.

Η παραγωγή των αγροτικών προϊόντων ακολουθεί τους αυστηρούς κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν στη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων προκειμένου αυτά να είναι απόλυτα ασφαλή προς κατανάλωση. Ταυτόχρονα, μια ομάδα εξειδικευμένων γεωπόνων συνεισφέρει και υποστηρίζει σε κάθε στάδιο της καλλιέργειας από την εμφύτευση των δένδρων μέχρι και τη συγκομιδή.

Κάθε κτήμα είναι συνδεδεμένο σε σύστημα άρδευσης. Η συντριπτική πλειοψηφία των κτημάτων είναι οργανωμένα σε Γραμμικά Συστήματα Παλμέτας ενώ πολλά από αυτά προστατεύονται από τις καιρικές συνθήκες με ειδικά αιωρούμενα δίχτυα. Επιπρόσθετα, στην περιοχή λειτουργεί

Μετεωρολογικός Σταθμός και Σύστημα Κεντρικής Ενεργητικής Προστασίας από το χαλάζι.

Η διαλογή και συσκευασία γίνεται με ημιαυτόματα μηχανήματα εξασφαλίζοντας ότι το καλύτερο προϊόν θα καταλήξει στον καταναλωτή. Όλα τα προϊόντα προορίζονται να διατεθούν στον καταναλωτή νωπά.

<http://www.kissavosagias.com>

2.3.9 Αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί

Εκτός των μεγάλων συνεταιρισμών που ιδρύθηκαν στο Νομό Λάρισας τα τελευταία χρόνια όπως χαρακτηριστικά αναφέρονται παραπάνω λειτουργούν και πάρα πολλοί μικροί συνεταιρισμοί όπως για παράδειγμα οι αγροτουριστικοί γυναικείοι συνεταιρισμοί οι οποίοι συνεπικουρούν συμπληρωματικά στο εισόδημα των αγροτικών οικογενειών.

Ο αγροτουρισμός και οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί είναι μια εναλλακτική μορφή ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, και ιδιαίτερα των ορεινών και μειονεκτικών, μέσω των οποίων αξιοποιούνται τόσο οι τοπικοί πόροι, όσο και το ανθρώπινο δυναμικό και ειδικότερα το γυναικείο. Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν 140 γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι απασχολούν περίπου 3.000 αγρότισσες.

Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιους από τους γυναικείους συνεταιρισμούς που λειτουργούν σήμερα στο νομό Λάρισας:

- Ο Αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών Γερακαρίου Αγιάς «Το Χειροποίητο» ο οποίος ασχολείται με παραδοσιακά προϊόντα αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής παρέχοντας και υπηρεσίες τροφοδοσίας (catering)
- Ο Αγροτικός συνεταιρισμός γυναικών Λιβαδίου . Οι γυναίκες στο γραφικό χωριό τους στο εστιατόριο που λειτουργούν προσφέρουν γαστριμαργικές τοπικές απολαύσεις και επίσης παρασκευάζουν ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα και γλυκά του κουταλιού.
- Ο Αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών Γόννων «ΑΝΤΟΓΟΝΙΔΕΣ»
- Ο Αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών Ελευθεραί «ΚΑΛΙΓΕΥΣΙΣ»

- Ο Αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών Αιγάνης «ΟΛΥΜΠΙΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΕΣ»
- Ο Αγροτουριστικός συνεταιρισμός γυναικών Γιάνουλης «Η ΤΡΟΦΟΣ»
<http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/agrotourism/agricultural-association>

2.4. Ειδικά συμπεράσματα κεφαλαίου

Η παρουσίαση στο παρόν κεφάλαιο των κυριοτέρων αγροτικών συνεταιρισμών που δραστηριοποιούνται στο νομό Λάρισας, μας βοηθάει να κατανοήσουμε, πως η νέα δομή που ισχύει έπειτα και από την ψήφιση και του Ν. 4015/2011 έδωσε νέα πνοή στο συνεταιριστικό κίνημα.

Η προσπάθεια καθετοποίησης της παραγωγής και η απ' ευθείας διάθεση των προϊόντων στους καταναλωτές, διαπιστώνουμε πως ικανοποιεί ταυτόχρονα και τα μέλη των συνεταιρισμών αφού η τιμή που απολαμβάνουν στα προϊόντα τους είναι μεγαλύτερη και τους καταναλωτές που απολαμβάνουν τιμές χαμηλότερες καθώς δεν εμπεριέχεται σ' αυτές το εμπορικό κέρδος.

Οι συνεταιρισμοί συγκροτούνται από παραγωγούς που παράγουν ένα είδος προϊόντος (γάλα, τυροκομικά, φρούτα κλπ) διασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερη συνέπεια από τα μέλη τους αλλά και μεγαλύτερο έλεγχο στις διοικήσεις αποφεύγοντας έτσι φαινόμενα διαφθοράς και κακοδιαχείρισης.

Τέλος παρατηρούμε πως η συγκρότηση των συνεταιρισμών ανά προϊόν βοηθάει στην ευελιξία τους και στην εφαρμογή καινοτόμων δράσεων και ερευνών με αποτέλεσμα την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων με μεγάλη προστιθέμενη αξία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο ΤΟΠΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ.

Σε μία κατεξοχήν αγροτική κοινωνία όπως αυτή του Νομού Λάρισας τα αγροτικά ζητήματα και οι δράσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων τυγχάνουν μεγάλης προβολής από τον τοπικό τύπο (έντυπο και ηλεκτρονικό). Η στήριξη, που παρέχουν τα τοπικά ΜΜΕ, στην προβολή των δράσεων, αλλά και στην ενημέρωση των αγροτών και τις τοπικής κοινωνίας γενικότερα είναι σημαντική. Άρθρα και συνεντεύξεις στον έντυπο τύπο αλλά, και ενημερωτικές εκπομπές αγροτικού περιεχομένου στα τοπικά τηλεοπτικά κανάλια, προβάλλουν αλλά και ενημερώνουν ταυτόχρονα, αναγνώστες και τηλεθεατές για τα αγροτικά ζητήματα.

3.1 Αγροτικά Ζητήματα- σημαντικά άρθρα

Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. σε ότι αφορά το νομό Λάρισας είναι διττός. Από τη μια ενημερώνει τον αγροτικό πληθυσμό φιλοξενώντας άρθρα και συνεντεύξεις επιστημόνων και επιστημονικών φορέων που σχετίζονται με την αγροτική οικονομία και από την άλλη ενημερώνει το σύνολο της κοινωνίας του νομού για τη δράση των συνεταιρισμών. Η εφημερίδα «ελευθερία» η αρχαιότερη του νομού έχει καθιερώσει ειδική στήλη ενημέρωσης των αγροτών που την ονομάζει αγροτικό ημερολόγιο.

Ενδεικτικά παραθέτουμε ορισμένα άρθρα και ρεπορτάζ που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα στον έντυπο τύπο της Λάρισας για να καταδείξουμε το σημαντικό ρόλο του τύπου στην προώθηση και την προβολή των αγροτικών ζητημάτων και του συνεταιριστικού κινήματος συνολικά.

α) Έρχεται νέο σήμα, το «ορεινό αγροτικό προϊόν»

«Ο αγροδιατροφικός τομέας στη Θεσσαλία είναι πολύ σημαντικός, καθώς οι εξαγωγές τα τελευταία χρόνια έχουν διπλασιαστεί, με τα προϊόντα του αγροδιατροφικού τομέα, που διαθέτουν τη σχετική σήμανση ποιότητας με γεωγραφική ένδειξη να κατέχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στον πίνακα εξαγωγών. Τα ποιοτικά πιστοποιημένα, παραδοσιακά προϊόντα πρέπει να αποτελέσουν τη βαριά βιομηχανία της περιοχής μας. Μπορεί στην παρούσα φάση τα πιστοποιημένα προϊόντα να μην είναι ο βασικός παράγοντας που θα επηρεάσει την τελική απόφαση του καταναλωτή, αλλά σιγά σιγά ολοένα και περισσότεροι αναζητούν στα ράφια την ένδειξη που παρέχει πληροφορίες για την... καταγωγή του προϊόντος. Βασικά όμως βοηθά στον τομέα των εξαγωγών, αφού ένα σήμα πιστοποίησης ή γεωγραφικής ένδειξης αποτελεί διαβατήριο για την είσοδο του ελληνικού προϊόντος στις ξένες αγορές. Εφόσον τιμή και ποιότητα είναι στο επιθυμητό επίπεδο, τότε το προϊόν γίνεται ανάρπαστο. Στην αγορά του εξωτερικού. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η φέτα που είναι ένας από τους μεγαλύτερους πρεσβευτές της Ελλάδας στο εξωτερικό»

http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=37&aid=75428#.U_nEu6OLWslpικό

β) Ενημερώθηκαν για τον Συνεταιρισμό Τομάτας

«Στην ανάγκη που υπάρχει σήμερα, παρά ποτέ για ανασυγκρότηση του συνεταιριστικού κινήματος με στήριξη των υγιών Ομάδων Παραγωγών, στην αυτονόητη έννοια της συνεχούς βελτίωσης για κάθε επιχειρηματική κίνηση, αναφέρθηκε, κηρύσσοντας την έναρξη της ημερίδας παρουσίασης των νέων δράσεων που αναπτύσσει ο Συνεταιρισμός το 2014, ο πρόεδρος του ΘΕΣΤΟ Νικόλαος Κυρίτσης. Ακόμη ενέταξε την ημερίδα, που πραγματοποιήθηκε στο Ξενοδοχείο "Larissa Imperial", στον κύκλο των φιλικών προς το περιβάλλον και τον άνθρωπο πρακτικών που προωθεί ο ΘΕΣΤΟ.

Το θέμα της συνεργασίας ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ - ΘΕΣΤΟ και τη συμβολή στο στόχο της αειφορίας της γεωργίας παρουσίασε ο Γεωπόνος-Εδαφολόγος, Τακτικός Ερευνητής ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ κ. Τσαντήλας Χρήστος. Πιο συγκεκριμένα ανέλυσε θέματα όπως η προστασία φυσικών πόρων και περιβάλλοντος, η διερεύνηση περιβαλλοντικών δεικτών (αποτυπώματα άνθρακα και νερού), ο ρόλος των εδαφών στη φυτική παραγωγή, οι

απαιτήσεις της τομάτας σε έδαφος και θρεπτικά στοιχεία και οι απομακρυνόμενες ποσότητες αυτών με την παραγωγή, μπαίνουν στο μικροσκόπιο της έρευνας. Μέσα από μια σειρά αναλύσεων, προσδιορισμών και καταγραφών, θα δοθεί η δυνατότητα να δημιουργηθεί μια στατιστικά επεξεργάσιμη βάση δεδομένων, η οποία άμεσα αλλά και σε βάθος χρόνου θα αποτελέσει επιστημονικό εργαλείο προώθησης ολοένα και πιο φιλοπεριβαλλοντικών καλλιεργητικών πρακτικών.»

<http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=37&aid=74211#.UnGhqOLWsl>

Προετοιμάζουν μαζική κάθοδο στην Αθήνα

«Την μορφή παλλαϊκού χαρακτήρα επιχειρούν να δώσουν στην κινητοποίηση τους οι αγρότες που παραμένουν για 12η μέρα στο μπλόκο της Νίκαιας, καθώς προσκαλούν εκ νέου φορείς, σωματεία και συλλόγους της Θεσσαλίας σε νέο –τρίτο κατά σειρά- συλλαλητήριο το μεσημέρι της Κυριακής στον κόμβο της Νίκαιας. Ωστόσο τα βλέμματα όλων θα είναι συγκεντρωμένα αύριο Σάββατο το μεσημέρι στο Πολιτιστικό Κέντρο της Νίκαιας, όπου θα συναντηθούν ξανά οι εκπρόσωποι των αγροτικών μπλόκων της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας (με τις υπόλοιπες περιοχές θα υπάρξει τηλεφωνική επικοινωνία), προκειμένου να τεθεί σε ψηφοφορία η πρόταση της Νίκαιας για την διεξαγωγή πανελλαδικού συλλαλητηρίου την προσεχή Τετάρτη στην Αθήνα. Ωστόσο δεν συζητήθηκαν μόνο τα παραπάνω κατά την διάρκεια της απογευματινής συνέλευσης του μπλόκου της Νίκαιας. Στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός παλλαϊκού μετώπου η Επιτροπή των αγροτών σκέπτεται να προτείνει στους Εμπορικούς Συλλόγους της Θεσσαλίας, να υπάρξει συμβολικό (2ώρο-3ώρο) κλείσιμο των καταστημάτων και προς την ΑΔΕΔΥ να κηρύξει -τουλάχιστον μέχρι την Τετάρτη ή ανήμερα του συλλαλητηρίου στην πρωτεύουσα- στάσεις εργασίας σε ένδειξη συμπαράστασης προς τις αγροτικές κινητοποιήσεις. Το θέμα θα επανεξεταστεί στην σύσκεψη του Σαββάτου των μπλόκων στο Πολιτιστικό Κέντρο της Νίκαιας, ώστε να υπάρξει μια ολοκληρωμένη ενημέρωση της Επιτροπής Αγώνα για τις διαθέσεις εμπόρων-δημοσίων υπαλλήλων και από άλλες περιοχές. Ανάλογη κρούση και διερεύνηση προθέσεων θα γίνει και με εκπροσώπους των Ιδιοκτητών Φορτηγών ΔΧ και Οδηγών Ταξί, οι οποίοι προ ημερών εξέφρασαν την θερμή συμπαράσταση στον αγώνα των

αγροτών. Όλα δείχνουν ότι η 3η εβδομάδα των αγροτικών κινητοποιήσεων θα είναι και η πιο κρίσιμη, με τους αγρότες της Νίκαιας να ...δίνουν τα «ρέστα» τους στην φετινή κινητοποίηση, κορυφώνοντας την μορφή της διαμαρτυρίας τους. Την Πέμπτη το μεσημέρι έχει οριστεί η νέα και πιο κρίσιμη συνάντηση της Επιτροπής Αγώνα στον κόμβο της Νίκαιας, όπου θα γίνει ο απολογισμός του εβδομαδιαίου αγώνα και θα αποφασισθεί το μέλλον των κινητοποιήσεων.»

http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=37&aid=65798#.U_nJLaOLWsl

3.2 Ο ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ «ΟΡΓΩΝΕΙ» ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ

Τι προβλέπει η νέα ΚΑΠ για τους αγρότες

«Με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση του αγροτικού κόσμου του νομού Λάρισας, ώστε να μην χαθεί ούτε ένας πόρος της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής την νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Γεωπονικός Σύλλογος Λάρισας «οργώνει» τα χωριά του νομού, διοργανώνοντας ενημερωτικές εκδηλώσεις για την νέα ΚΑΠ.

Το ενδιαφέρον των αγροτών, κυρίως των νέων είναι μεγάλο, καθώς οι ενισχύσεις των γεωργών μέσω της ΚΓΠ παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην βιωσιμότητα του αγροτικού τομέα, μιας και περίπου το 38% του αγροτικού εισοδήματος προέρχεται από αυτές. Γι'αυτό και οι εισηγητές των εκδηλώσεων προτιμούν τον απευθείας διάλογο μαζί τους, ώστε να μην αφήσουν ασαφές κανένα σημείο των νέων δεδομένων.

Με την βοήθεια του γεωπόνου, συντονιστή ομάδας έργου του Γεωπονικού Συλλόγου Λάρισας, για θέματα αγροτικής πολιτικής κ. Δημήτρη Λώλη, κωδικοποιούμε τα βασικά σημεία της νέας ΚΑΠ που χρήζουν περαιτέρω ερμηνείας και αυτά είναι τα εξής:

* Θα συνεχίσουν να υπάρχουν οι ενισχύσεις στον αγροτικό τομέα και μετά το 2013 και σε τι ύψος;

ΑΠ: Ναι. Για την χώρα μας προβλέπονται ετήσια ποσά μειωμένα περίπου κατά 10-12% σε σχέση με τα ποσά του 2013. Έτσι για την νέα περίοδο θα έχουμε περίπου 2 δισ./χρόνο για τις άμεσες ενισχύσεις και περίπου 600 εκατ./χρόνο για τα μέτρα ανάπτυξης. Όσον αφορά την μετά το 2020 περίοδο, το πιθανότερο είναι, ότι θα είναι μικρότερες για την χώρα μας.

Έτσι η περίοδος 2014-2020 είναι κρίσιμη και θα πρέπει να είναι περίοδος που οι γεωργοί μας θα πρέπει να δημιουργήσουν κατάσταση προσαρμογής σε μια περίοδο μικρότερων ενισχύσεων.

* Οι άμεσες ενισχύσεις (τσεκ) θα χορηγούνται ανεξαιρέτως σε όλους τους γεωργούς-παραγωγούς;

- Όχι. Μπαίνει η έννοια του ενεργού γεωργού. Έτσι δεν θα ενισχύονται αερολιμένες, γήπεδα, σιδ. εταιρείες κ.λ.π. εκτός αν μπορούν να αποδείξουν ότι οι άμεσες ενισχύσεις τους είναι τουλάχιστον το 5% των συνολικών εξωγεωργικών εσόδων τους. Τα κράτη μπορούν να εξαιρέσουν, όσους, οι γεωργικές δραστηριότητές τους, είναι ένα ασήμαντο μέρος των συνολικών οικονομικών δραστηριοτήτων τους, ή/και η κύρια δραστηριότητα ή ο εταιρικός σκοπός τους δεν είναι η άσκηση γεωργικής δραστηριότητας και εφόσον οι άμεσες ενισχύσεις τους δεν υπερβαίνουν ένα όριο, που θα βάλει το κράτος μέλος και που θα είναι μέχρι τα 5.000€ -για το προηγούμενο έτος. Εξαιρούνται επίσης όσοι δεν ασκούν μια ελάχιστη δραστηριότητα που θα ορίσει το κράτος μέλος, ώστε οι εκτάσεις τους να διατηρούνται σε κατάσταση κατάλληλη για βόσκηση ή καλλιέργεια. Ακόμη εξαιρούνται και γεωργοί, με συνολικό ποσό άμεσων ετήσιων ενισχύσεων κάτω των 100€ ή με εκτάσεις κάτω των 10στρεμμάτων. Για την χώρα μας τα όρια αυτά μπορεί να διαμορφωθούν στα 400€ ή 4 στρέμματα.

* Οι άμεσες ενισχύσεις θα δίνονται με τον τρόπο που δίνονται σήμερα;

- Όχι. Σήμερα οι παραγωγοί μας ως γνωστό, παίρνουν τις άμεσες ενισχύσεις (τσεκ) με βάση τα δικαιώματα, που απέκτησαν σύμφωνα με μια ιστορική περίοδο αναφοράς. Ο κανονισμός προβλέπει την δημιουργία καθεστώτος βασικής ενίσχυσης. Δηλαδή θα δίνεται ενίσχυση ανά στρέμμα, που μπορεί να είναι ενιαία για όλη την χώρα ή ενιαία στα πλαίσια περιφερειών, όπως το κράτος μέλος θα ορίσει με βάση αντικειμενικά κριτήρια μέχρι 1/8/2014.

* Η βασική ενίσχυση ανά στρέμμα θα προκύπτει αν διαιρέσουμε το εθνικό ανώτατο όριο της χώρας μας δια των επιλέξιμων εκτάσεων της χώρας ή της κάθε περιφέρειας;

- Ναι αφού όμως πρώτα αφαιρεθούν: α) το 30% για τις ενισχύσεις που αφορούν γεωργικές πρακτικές επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον (υποχρεωτικά), β) έως 5% αν το κράτος μέλος προβλέψει ενισχύσεις για

περιοχές με φυσικούς περιορισμούς (προαιρετικά), γ) έως 2% για ενίσχυση για γεωργούς νεαρής ηλικίας (υποχρεωτικά), δ) έως $8\%+2\%=10\%$ για συνδεδεμένες ενισχύσεις (προαιρετικά), ε) έως το 30% αναδιανεμητική ενίσχυση υπέρ μικρών εκμεταλλεύσεων (προαιρετικά), ζ) για το πρώτο έτος μέχρι το 3% επί της βασικής για δημιουργία εθνικού αποθέματος.

* Από πότε θα εφαρμοστεί το νέο καθεστώς της βασικής ενίσχυσης;

- Από το 2015, δηλαδή πρακτικά με την δήλωση (ΟΣΔΕ) που θα υποβάλουν οι γεωργοί μας μέχρι 15/5/2015 οπότε θα δοθούν τα νέα δικαιώματα, με την εξής παρατήρηση: Το κράτος μέλος μπορεί να εφαρμόσει άμεσα το νέο καθεστώς και το 2015 όλα τα δικαιώματα σε περιφερειακό επίπεδο να έχουν την ίδια αξία ή σταδιακά και με ίσα βήματα αρχίζοντας από το 2015 με βάση, ένα ποσοστό της αξίας δικαιωμάτων που είχε ο καθένας το 2014.

Από την περίοδο πάντως αιτήσεων-δηλώσεων 2019 το σύνολο των δικαιωμάτων ενίσχυσης θα έχει ενιαία μοναδιαία αξία (στρεμματική) σε επίπεδο χώρας ή περιφέρειας. Προσοχή όμως! Είναι στην δικαιοδοσία του κράτους μέλους, η αξία των δικαιωμάτων το 2019 να μην είναι η ίδια σε όλους σε μια περιφέρεια, αλλά ούτε μικρότερη από το 60% της μέσης αξίας δικαιωμάτων (2019) της καθορισμένης περιφέρειας, θα πρέπει βέβαια να καλυφθεί τουλάχιστον κατά το 1/3 η διαφορά των χαμηλών δικαιωμάτων σε σχέση με το 90% της μέσης αξίας δικαιωμάτων (2019) μειώνοντας τα υψηλά δικαιώματα, που και για αυτά το κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να μη μειωθούν πάνω από το 30% της αρχικής τους αξίας (του 2014).

* Πως θα δοθούν οι άμεσες ενισχύσεις (τσεκ) το 2014;

- Το 2014 είναι ένας μεταβατικός χρόνος στο νέο σύστημα και θα δοθούν με βάση τα ιστορικά δικαιώματα όπως και το 2013.

* Όσοι υποβάλουν αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης (νέο σύστημα) μέχρι 15/5/2015-ΟΣΔΕ 2015, θα δικαιωθούν για όσα στρέμματα δηλώσουν;

- Ναι, φτάνει να πήραν ενίσχυση το 2013 ή μπορεί να μην πήραν ενίσχυση το 2013 αλλά να παρήγαν φρούτα, λαχανικά, πατάτες ή διακοσμητικά φυτά, ή και να καλλιεργούσαν αμπελώνες, ή κατά το 2014, έλαβαν δικαιώματα ενίσχυσης από το εθνικό απόθεμα, ή ουδέποτε είχαν ή μίσθωναν δικαιώματα και οι οποίοι υποβάλλουν επαληθεύσιμα αποδεικτικά

στοιχεία ότι το 2013 είχαν γεωργική εκμετάλλευση. Προσοχή όμως: το κράτος μέλος έχει την δυνατότητα να κάνει τις πιο κάτω διαφοροποιήσεις: Να δώσει νέα δικαιώματα, τόσα όσα επιλέξιμα στρέμματα είχαν δηλωθεί το 2013 ή αν τα στρέμματα, που θα δηλωθούν το 2015 είναι πάνω από το 35 % του 2009 τότε το κράτος μπορεί να δώσει το 135% ή 145% των στρ. του 2009. Η μείωση στη περίπτωση αυτή θα γίνει ως προς τα στρ. που δηλώθηκαν το έτος 2011.»

<http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=37&aid=64917#.UnLk6OLWsl>

3.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Διέξοδος με καινοτόμες ιδέες

«Αν αποσυνθέσεις την Ελλάδα, στο τέλος θα δεις να σου απομένουν μια ελιά, ένα αμπέλι κι ένα καράβι. Που σημαίνει: μ' άλλα τόσα την ξαναφτιάχνεις!», λέει ο Ελύτης. Και τώρα που τα ταμεία στέρεψαν, οι συντάξεις κόπηκαν κι οι μίζες πέταξαν σε πιο ...εξωτικά κλίματα, με μια ελιά και ένα αμπέλι καλούμαστε να την ξαναφτιάξουμε.

Η φρενίτιδα που εκδηλώθηκε στην αρχή της κρίσης με την επιστροφή στην ύπαιθρο και το success story των εναλλακτικών καλλιεργειών, που υπόσχονταν διέξοδο και εγγυημένα εισοδήματα, σε κάποιες περιπτώσεις τροφοδότησαν νέες φιλόδοξες προσπάθειες, σε άλλες δημιούργησαν πρόσκαιρες απογοητεύσεις. Και αυτό γιατί παρά τις κάποιες εμπνευσμένες προσπάθειες των αρμόδιων υπουργείων, η συνολική επεξεργασμένη και ρεαλιστική αγροτική πολιτική ήταν και εξακολουθεί να είναι ζητούμενο.

Αυτό αποδεικνύει η πρόσφατη περιπέτεια της φέτας, η συνεχής μείωση στην παραγωγή αγελαδινού γάλακτος, όπως και τα εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά αυτάρκειας της χώρας μας σε βόειο και χοίρειο κρέας. Τα αγροτικά φωτοβολταϊκά στον κάμπο αποτελούν ένα ακόμη παράδειγμα αγροτικής πολιτικής "στο πόδι", που παρέσυρε χιλιάδες επενδυτές σε αδιέξοδο με αποτέλεσμα να μετατραπούν σε θύματα των τραπεζών, του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και της ΔΕΗ. Το ίδιο μπορεί να ισχυριστεί κανείς και για τα Σχέδια Βελτίωσης που θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα πολύτιμο εργαλείο για την τόνωση της αγροτικής επιχειρηματικότητας. Τα πολλάκις

εξαγγελθέντα Μητρώα αγροτών και κτηνοτρόφων, παραμένουν εν πολλοίς γράμμα κενό, ο στόλος των πάσης φύσεως γεωργικών μηχανημάτων είναι παλιός και γερασμένος, όπως άλλωστε και το μεγαλύτερο μέρος του αγροτικού πληθυσμού.

Αυτά όμως είναι η μία όψη. Η άλλη βλέπει της ζωή αλλιώς. Την παίρνει στα χέρια της και δείχνει αποφασισμένη να βάλει τη σφραγίδα της, αποδεικνύοντας ότι δεν είναι οι "σούπερ" σπόροι που θα μας σώσουν αλλά τα "μυαλά" που θα τους καλλιεργήσουν, οι πρακτικές που θα εφαρμόσουν και τα ρίσκα που θα πάρουν, δοκιμάζοντας άλλα μοντέλα διαχείρισης, αναζητώντας νέες μορφές οργάνωσης, αξιοποιώντας τις τελευταίες επιστημονικές γνώσεις, με φαντασία και τολμηρές πρωτοβουλίες σε όλα τα επίπεδα παραγωγής, τυποποίησης, διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Το λαρισινό εγχείρημα ΘΕΣγαλα, είναι το κορυφαίο ίσως παράδειγμα μίας τέτοιας καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικής ματιάς, αλλά δεν είναι το μόνο, καθώς πλήθος ομάδων παραγωγών που παράγουν, από φιστίκια στο Στεφανοβίκειο μέχρι σκόρδα στον Πλατύκαμπο, από βότανα στον Όλυμπο μέχρι μήλα στη Ζαγορά, δημιουργούν αποτελεσματικές συνέργειες και σταδιακά μία άλλη, πιο αισιόδοξη εικόνα στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας.

Το νέο συνεταιριστικό μοντέλο - το οποίο διαφαίνεται ότι θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην αγροτική οικονομία τα επόμενα χρόνια - βασίζεται σε επιχειρηματικά κριτήρια αποδοτικότητας, συγκεντρώνει, εμπορεύεται, τυποποιεί, διαπραγματεύεται τις τιμές, επενδύει σε τεχνογνωσία και καινοτομία, με στόχο την παραγωγή προϊόντων υψηλής εμπορικής και ποιοτικής αξίας. Την ίδια στιγμή η θεσσαλική αμπελοκαλλιέργεια κάνει τα πρώτα τολμηρά της βήματα, καταλαμβάνοντας την 6η θέση στις οινοπαραγωγικές περιφέρειες της χώρας, σε μια Ελλάδα που τους πρώτους επτά μήνες του 2013, πούλησε 1.800 τόνους κρασιού στη Γαλλία!

Η κτηνοτροφία, παρά τα προβλήματα, εξακολουθεί να έχει δεσπόζουσα θέση στη Θεσσαλία, με ...πολιορκητικό κρύο την αιγοπροβατοτροφία καθώς εδώ παράγεται το 18% περίπου της συνολικής παραγωγής του αιγοπρόβειου γάλακτος και πάνω από το 30% της φέτας. Τα ΠΟΠ "Αρνάκι Ελασσόνας" και το "Κατσικάκι Ελασσόνας" προσφέρουν μία ουσιαστική ώθηση στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, εξασφαλίζοντας στον

καταναλωτή, προϊόντα υψηλής ποιότητας. Τέλος, η στροφή που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια στις αγοραστικές και διατροφικές συνήθειες των καταναλωτών, έχει άμεσο αντίκτυπο στην άνθιση της αγοράς. Οι καταναλωτές, δεδομένης και τις οικονομικής στενότητας, δίνουν πλέον μεγάλη προσοχή στο φαγητό τους, τις ποικιλίες, τον τρόπο και τόπο παραγωγής, την εντοπιότητα, τη θρεπτική αξία και φυσικά τη τιμή, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο την απαραίτητη διασύνδεση από το χωράφι μέχρι το ράφι.

Κείμενο: Χαρίκλεια Βλαχάκη

http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=37&aid=63687#.U_nMaqOLWsl

Τη συνεταιριστική αυτή κίνηση των αγελαδοτρόφων παραγωγών εκθειάζει με δημοσίευσμά του και το πρακτορείο Reuters.

Όπως γράφει το Reuters (.....

Ένα από τα πιο επιτυχημένα (συστήματα αυτόματης πώλησης γάλακτος) έχει έδρα τη Λάρισα. Τα νέα μηχανήματα αυτόματης πώλησης, έχουν, σε μικρή κλίμακα, λύσει ένα πρόβλημα που οι ηγέτες στην Ελλάδα και οι διεθνείς υποστηρικτές τους απέτυχαν να αντιμετωπίσουν.

Δεν πωλούν σνακ ή αναψυκτικά, αλλά γάλα, στηρίζοντας τους γεωργούς, την ώρα που οι χαμηλές τιμές έχουν αψηφήσει την οικονομική λογική και παραμένουν από τις υψηλότερες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι Έλληνες, που το μέσο εισόδημά τους μειώθηκε κατά 30% από την αρχή της κρίσης το 2009, κατακλύζουν τα μηχανήματα αυτόματης πώλησης – φέρνοντας τα δικά τους μπουκάλια ή αγοράζουν πλαστικά και γυάλινα από αυτά τα μηχανήματα.

«Οι άνθρωποι περιμένουν 20-30 λεπτά στην ουρά για να αγοράσουν γάλα!» δήλωσε ο Κωνσταντίνος Γκουγκούλιας, γενικός διευθυντής του συνεταιρισμού γαλακτοκομικών που βρίσκεται πίσω από αυτή την πρωτοβουλία, περιγράφοντας την ανταπόκριση που είχαν τα αυτόματα μηχανήματα. «Τους λέγαμε: “Περιμένετε, πρέπει να εφοδιάσουμε τα μηχανήματα πρώτα».

Σήμερα το «Θες Γάλα» έχει επεκταθεί σε 14 σημεία στη Λάρισα ενώ αναμένεται να διπλασιάσει το δίκτυο μέσα και γύρω από την πόλη το επόμενο έτος.

Οι πωλήσεις από τα μπλε και άσπρα μηχανήματα αντιπροσωπεύουν ένα μικρό μέρος της παραγωγής του συνεταιρισμού γάλακτος, αλλά δείχνουν πως η κρίση ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα, όπου η ιδιοτέλεια κάνει μια κοινωνική στροφή σε μια χώρα που η γραφειοκρατία πνίγει την ανάπτυξη.

Οι περισσότερες από αυτές τις προσπάθειες ήταν άτυπες και οργανώνονταν κυρίως στις παρυφές των πόλεων.

Το 2012, για παράδειγμα, οι καλλιεργητές πατάτας άρχισαν να πωλούν τα προϊόντα τους απευθείας στους καταναλωτές σε χώρους στάθμευσης έξω από τις πόλεις στη Βόρεια Ελλάδα για να αποκόψουν τα σούπερ μάρκετ που τους κατηγορήσαν ότι βλάπτουν τόσο τους παραγωγούς όσο και τους καταναλωτές.

Από τότε, τα κινήματα αυτά επεκτάθηκαν πέρα από τις πατάτες – στην Κοζάνη και το Βόλο για παράδειγμα οι άνθρωποι σχηματίζουν ομάδες που πωλούν οτιδήποτε από αλεύρι μέχρι προϊόντα καθαρισμού.

«Διαπιστώνουμε μια αύξηση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της συνεργασίας στην Ελλάδα κάτι που δεν είχαμε στο παρελθόν» δήλωσε η Φιόρι Ζαφειροπούλου, λέκτορας κοινωνικής επιχειρηματικότητας στο City Unity College της Αθήνας. «Αυτό είναι το θετικό στοιχείο της οικονομικής κρίσης».

Τα σούπερ μάρκετ αρνούνται τις κατηγορίες, λέγοντας πως η κρίση τους έχει χτυπήσει κι αυτούς. Η ελληνική εταιρεία γαλακτοκομικών Όλυμπος, η οποία αγοράζει γάλα από μικρούς παραγωγούς, ισχυρίζεται ότι δεν απειλείται από κινήματα όπως το «Θες Γάλα» και χαιρετίζει τις πρωτοβουλίες όπως τα μηχανήματα αυτόματης πώλησης γάλακτος.

Απορρίπτει τις επικρίσεις πως οι εταιρείες σαν αυτήν ευθύνονται για τις υψηλές τιμές του γάλακτος, δηλώνοντας πως το υψηλό κόστος μεταφοράς και οι κανονισμοί στην Ελλάδα το καθιστούν αδύνατο να συγκριθεί με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένα ευρώ την ημέρα

Το «Θες Γάλα» από την άλλη πλευρά, μετρά τις επιτυχίες του. Οι 130 τόνοι παραγωγής ημερησίως του συνεταιρισμού, αντιστοιχεί μόνο το 10% του γάλακτος που παράγεται στην Ελλάδα και μόνο το 7% εξ αυτού πωλείται στα μηχανήματα, αλλά τα μέλη του συνεταιρισμού αναμένουν πως θα αυξηθεί γρήγορα.

Ακόμη κι αν ο πρωταρχικός στόχος της ομάδας ήταν να εξασφαλιστούν σταθερές τιμές για τους παραγωγούς, ήθελαν επίσης «να αποδείξουν πως το ποιοτικό γάλα μπορεί να πουληθεί φθηνά στην Ελλάδα» δήλωσε ο πρόεδρος του συνεταιρισμού, Θανάσης Βακάλης.

«Φαίνεται πως πετύχαμε εκεί που η τρόικα και η κυβέρνηση απέτυχαν ακόμη κι αν ο συνεταιρισμός μας αποτελείται από λίγα άτομα».

Η επιτυχία του «Θες Γάλα» δίνει ώθηση στους μικρούς παραγωγούς γαλακτοκομικών προϊόντων όπως ο Ανδρέας Καραφύλλης, πρώην προγραμματιστής λογισμικού που επέστρεψε στην Ελλάδα από τη Γερμανία το 2006 για να κτίσει ένα αγρόκτημα. Σταμάτησε σχεδόν τις δραστηριότητές του το 2009, όταν οι τιμές που καταβάλλονταν στους παραγωγούς μειώθηκαν τουλάχιστον 6 λεπτά ανά λίτρο κάτω από το κόστος παραγωγής.

Ο Καραφύλλης λέει πως οι λιανοπωλητές πιέζουν τους καταναλωτές με τις υψηλές τιμές και τους παραγωγούς με τις χαμηλές τιμές.

«Το φταίξιμο δεν είναι των παραγωγών – είναι όλων εκείνων που βρίσκονται από πάνω τους» λέει ένα απόγευμα την ώρα που περπατούσε στο αγρόκτημά του κοντά στη Λάρισα.

Το «Θες Γάλα» πληρώνει τους αγρότες 45 λεπτά το λίτρο, δίνοντας στον Καραφύλλη ένα σταθερό και προσοδοφόρο εισόδημα από τις 120 αγελάδες του και τα 80 μικρά μοσχάρια του. Σε αντίθεση με άλλες ad-hoc κινήσεις, ο συνεταιρισμός εκδίδει ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και φορολογείται εκ των προτέρων για το γάλα που παραδίδεται, πράγμα που σημαίνει ότι δεν συμβάλλει στην ανθηρή μαύρη αγορά της οικονομίας στην Ελλάδα.

Σε πρόσφατη επίσκεψη ένα καλοκαιρινό βράδυ, μια σταθερή ροή ανθρώπων, από νεαρά ζευγάρια μέχρι πατεράδες με τα μικρά παιδιά τους στα καρότσια, περίμενε υπομονετικά μπροστά από ένα αυτόματο μηχάνημα γάλακτος κοντά στο κέντρο της πόλης και τοποθετούσαν τα γυάλινα μπουκάλια τους κάτω από ένα στόμιο που έδινε γάλα για 90 λεπτά το λίτρο. Η μέση τιμή του γάλακτος στην Ελλάδα ανέρχεται στα 1,28 ευρώ το λίτρο.

«Είναι πολύ καλής ποιότητας και γλιτώνω 1 ευρώ την ημέρα» δήλωσε ο Ιωάννης Παυλίδης, 40 ετών, οδηγός σχολικού λεωφορείου που αγοράζει δύο λίτρα την ημέρα για τις δύο κόρες του. «Η προσπάθεια είναι αξιόπαινη».

Πηγή: <http://www.onlarissa.gr/2014/08/06/imni-apo-reuters-gia-to-thesgala/>

3.4 Κοινωνική δράση των αγροτικών συνεταιρισμών

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ως αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας, σε μια εποχή όπου οι οικονομική κρίση μαστίζει όλο και περισσότερες ομάδες του πληθυσμού, έχουν αναπτύξει και κοινωνική δράση. Οι προσφορές σε ιδρύματα και κοινωνικές δομές που στηρίζουν ευάλωτες κοινωνικές ομάδες είναι σημαντικές και αξιέπαινες.

Ο Συνεταιρισμός ΘΕΣγάλα – ΠΙΕς στο πλαίσιο της κοινωνικής του προσφοράς σε συνανθρώπους μας που το έχουν ανάγκη, διέθεσε μέρος των ημερήσιων εισπράξεών του από κάθε κατάσταση με αυτόματους πωλητές στο Κρίκκειο Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο της Ιεράς Μητροπόλεως Λαρίσης και Τυρνάβου και στο Συσσίτιο του Ιερού Ναού των Αγίων Τεσσαρά-κοντα Μαρτύρων (Άγιοι Σαράντα). Για Δέκα (10) μέρες από 13-23 Δεκεμβρίου 2013 0,10ευρώ από κάθε λίτρο γάλα που αγόρασαν οι καταναλωτές διατέθηκαν στις δύο αυτές δομές Αγάπης και Ανθρωπιάς της πόλης μας.

Επίσης Ο συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων ΘΕΣΓΑΛΑ ανακοίνωσε ότι προσφέρει δωρεάν γάλα για την κάλυψη των αναγκών των 25 βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών του Δήμου Λαρισαίων για όλη τη φετινή χρονιά.

Παράλληλα, ο συνεταιρισμός προσφέρει δωρεάν γάλα και για την κάλυψη των ετήσιων αναγκών 110 απόρων οικογενειών της Λάρισας, που είναι καταγεγραμμένες στη λίστα του Κοινωνικού Παντοπωλείου και υποστηρίζονται από αυτό.

Στο ίδιο μήκος κύματος όσον αφορά στο κοινωνικό έργο κινούνται και οι υπόλοιποι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται στο νομό Λάρισας προσφέροντας από τα προϊόντα τους σε διάφορες κοινωνικές δομές όπως το κοινωνικό παντοπωλείο κ.ά.. Ο αγροτικός συνεταιρισμός ΘΕΣγή για παράδειγμα πρόσφερε 500 κιλά αλεύρι στο κοινωνικό παντοπωλείο του Δήμου Λαρισαίων. Επίσης η προσφορά των προϊόντων, των μελών τους, σε χαμηλές τιμές μέσα από τη συμμετοχή τους στο δίκτυο των ενεργών πολιτών

καταδεικνύει την ευαισθησία που διακατέχει τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τα μέλη τους, απέναντι στο συνάνθρωπο.

Η δράση αυτή των συνεταιρισμών έχει ευαισθητοποιήσει και μεμονωμένους παραγωγούς οι οποίοι ακολουθούν το παράδειγμα των οργανώσεών τους και προσφέρουν από την παραγωγή τους σε διάφορες κοινωνικές δομές σε όλη την επικράτεια του νομού.

Σε μια εποχή που η Ελληνική κοινωνία δοκιμάζεται εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα μας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δισταθόμενοι την αλληλεγγύη που πρέπει όλοι μας να επιδείξουμε, παρότι και οι ίδιοι αντιμετωπίζουν προβλήματα, εξαιτίας της κρίσης, επιδεικνύουν μεγάλη ευαισθησία και στηρίζουν κάθε κοινωνική δομή και δράση που κινείται στο πλαίσιο της παροχής βοήθειας προς τους ασθενέστερους οικονομικά συμπολίτες μας.

3.5 Ειδικά συμπεράσματα κεφαλαίου

Σε μια κατεξοχήν αγροτική οικονομία όπως αυτή του νομού Λάρισας η συμβολή του τύπου έντυπου και ηλεκτρονικού είναι σημαντική. Η προβολή του συνεταιριστικού κινήματος και των διαφόρων δράσεων των αγροτικών συνεταιρισμών έχει ως αποτέλεσμα την έμμεση διαφήμιση και προβολή των προϊόντων των συνεταιρισμών προσδίδοντας μ' αυτό τον τρόπο προστιθέμενη αξία στα προϊόντα τους.

Επίσης ο τοπικός τύπος αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των συνεταιρισμών και τις κοινωνίας, αφού μέσα από τα ρεπορτάζ και την αρθρογραφία που δημοσιεύει ενημερώνει κοινό και καταναλωτές για τη λειτουργία τους.

Η συμβολή των ΜΜΕ στο συνεταιριστικό κίνημα είναι εν τέλει αμφίδρομη, εκτός από την προβολή και ενημέρωση των δράσεων των συνεταιρισμών προβάλλουν και άρθρα, μελέτες και ενημερωτικά θέματα, άλλων φορέων ή επιστημόνων, σχετικά με τα αγροτικά προϊόντα ενημερώνοντας έτσι τα μέλη των συνεταιρισμών για τις εξελίξεις σε θέματα που τους αφορούν άμεσα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το όραμα του Αλέξανδρου Μπαλτατζή, του ανθρώπου που έκανε σκοπό της ζωής του την δημιουργία ενός ισχυρού συνεταιριστικού κινήματος στην χώρα μας πρέπει να αποτελέσει και όραμα όλων των ανθρώπων που ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα.

Από τα πλέον πετυχημένα παραδείγματα συνεταιριστικών προσπαθειών αποτελούν οι συνεταιρισμοί που αναφέραμε παραπάνω. Όμως ακόμη και σήμερα ο αριθμός των συνεταιρισμών στην χώρας μας παραμένει ιδιαίτερα μικρός. Όταν στην Σκανδιναβία το γάλα και το κρέας ελέγχονται σε ποσοστά που αγγίζουν το 100% από συνεταιριστικές οργανώσεις δεν μπορεί στην χώρα μας να υπάρχουν μικρές συνεταιριστικές οργανώσεις που το μόνο που κάνουν είναι απλώς να συγκεντρώνουν τα προϊόντα των μελών τους και να τα διανέμουν στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Η ιδέα της συνεργατικότητας μπορεί να αποτελέσει την λύση στον πρόβλημα της ύφεσης και της ανεργίας. Ένα από τα βασικά επιχειρήματα που διατυπώνονται σήμερα είναι πως ο πρωτογενής τομέας αλλά και οι συνεταιρισμοί ειδικότερα δεν φέρνουν κέρδη.

Αυτή τη θεωρία ανατρέπουν τα οικονομικά μεγέθη που κατέγραψε η Θεσσαλική συνεταιριστική εταιρεία γάλακτος ΘΕΣΓάλα-ΠΙΕΣ.

Συγκεκριμένα στην οικονομική χρήση 1.7.2012 - 30.6.2013 η Θεσσαλική συνεταιριστική εταιρεία γάλακτος εμφάνισε έσοδα άνω των 20 εκατ. ευρώ και αξιοσημείωτη κερδοφορία. Αναλυτικότερα, τα έσοδα της εταιρείας κατά την προαναφερθείσα χρονική περίοδο ανήλθαν σε 23,05 εκατ. ευρώ και απέδωσαν μεικτά κέρδη 1,89 εκατ. ευρώ, κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) 0,75 εκατ. ευρώ, κέρδη προ φόρων 0,77 εκατ. ευρώ και μετά την πρόβλεψη για φόρους καθαρά κέρδη 0,76 εκατ. ευρώ.

Αντίστοιχα οικονομικά στοιχεία παρουσιάζουν και οι περισσότεροι από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς του Νομού. Ο Αγροτικός Οικοποιητικός

Συνεταιρισμός Τυρνάβου είχε κατά την τελευταία πενταετία (2008-2012) ετήσιο κύκλο εργασιών κατά μέσο όρο 10 εκατ. Ευρώ και ετήσια μικτά κέρδη 1,35 εκατ. Ευρώ καταλαμβάνοντας τη 7 θέση μεταξύ των 10 μεγαλύτερων εταιριών οινοποιίας στη χώρα.

Οι συνεταιρισμοί ΘΕΣΤΟ και ΘΕΣΓΗ κατάφεραν συμφωνίες με υψηλότερο τίμημα από προηγούμενες χρονιές για τα προϊόντα των μελών τους.

Παρατηρώντας τη δομή και τη λειτουργία των Αγροτικών συνεταιρισμών όπως αυτοί παρουσιάζονται παραπάνω διαπιστώνουμε πως κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Το μοντέλο οργάνωσης και διοίκησης που εφαρμόζουν αποβλέπει:

- ✓ Στην εξωστρέφεια και την αντιμετώπιση του διεθνούς ανταγωνισμού που είναι και το ζητούμενο.
- ✓ Στη δημιουργία μεγάλων σε μέγεθος εκμεταλλεύσεων που θα επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας, θα έχουν μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη και ευχέρεια διαχείρισης κινδύνου.
- ✓ Στην επιστημονική και οικονομική διαχείριση των εκμεταλλεύσεων, που όπως σε κάθε σοβαρή επιχείρηση θα εφαρμόζει τη γνώση στην παραγωγή.
- ✓ Στη χρήση των συντελεστών παραγωγής με οικονομικότητα και παραγωγικότητα για να προκύπτει το μέγιστο δυνατό όφελος.
- ✓ Στη δημιουργία δικών τους μονάδων μεταποίησης με καθετοποίηση της παραγωγής, επιτυγχάνοντας έτσι πολύ υψηλές οικονομίες κλίμακας.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί που δημιουργήθηκαν κατά τη δεκαετία του '80 απέτυχαν λόγω της καταστροφικής εμπλοκής σε αυτούς της κρατικής – κομματικής γραφειοκρατίας. Επίσης, όπως όλοι καλά γνωρίζουμε, η πολιτική των επιδοτήσεων κατέστρεψε την αγροτική παραγωγή. Κατά συνέπεια, οι μελλοντικοί συνεταιρισμοί πρέπει να είναι αυτοδιαχειριζόμενοι (χωρίς κρατικές-κομματικές παρεμβάσεις στα εσωτερικά τους) και να βασίζονται στα κέρδη από την παραγωγή τους και όχι σε έσοδα από κρατικές επιδοτήσεις. Το κράτος, ωστόσο, θα πρέπει να διευκολύνει τους συνεταιρισμούς, όχι

όμως με επιδοτήσεις – αποζημιώσεις που θα υποκαθιστούν την παραγωγή, αλλά με την παροχή υπηρεσιών που θα διευκολύνουν την παραγωγή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Παπαγεωργίου, Κωνσταντίνος *Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία*
Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε. 2004
- ✚ http://books.eudoxus.gr/publishers/CID_821/cid_00821-0498-ABS.pdf
- ✚ http://www.coopbank.com.cy/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=117
- ✚ <http://www.thessalikigi.gr/enot-news/4607>
- ✚ <http://www.tirnavoswinery.gr/el/istoria-politismos/oinopoieio>
- ✚ <http://www.thessto.gr/history.html>
- ✚ <http://www.thesgi.gr/>
- ✚ <http://www.thesgala.gr/>
- ✚ <http://www.kissavosagias.com/>
- ✚ <http://www.thessaliainfo.gr/kalligeusis.html>
- ✚ <http://www.voskos.gr/>
- ✚ Αρθρογραφία Χαρίκλεια Βλαχάκη